

## Біль і гнів

17 січня 2023 року. Пошуково-рятувальні роботи в Дніпрі на місці ракетного удару (14 січня) по житловому будинку завершені. Врятовано 39 осіб, з них шестеро дітей. Загинули 44 особи, з них п'ятеро дітей. Травмовано 79 осіб, з них 16 дітей. За інформацією ДСНС України. Читайте стор. 3

## ПЕТРО ШИМКІВ



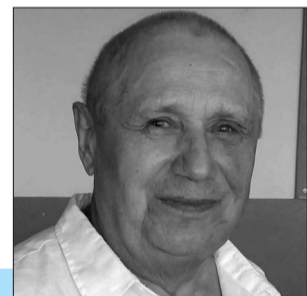
4

## МИКОЛА ВАСЬКІВ



7

## ВІКТОР ТЮТЮН



8–9

# Правда в незрадженому Слові

Георгій ФІЛІПЧУК,  
академік НАПН України

14 січня. Досвітні години традиційного Святого Василя принесли чергові масовані ракетні удари по всій Україні, а з ними — людські смерті, знищені домівки, трагедії, які, певен, “освячені” сатанинсько-гундяївською церквою. Згадується передноворічне інтерв'ю колишнього командувача армії США в Європі Бена Годжеса, який зазначив: “Чому ми дозволяємо росії стріляти зі сховища? Не надавши Україні АТАСМС, F16 та інших засобів далекого удару, ми, по суті, надали сховище росії, яка може вбивати безневинних цивільних осіб в Україні, не побоюючись наслідків. Незахищена політика”. Такою є гірка іронія правди війни, розв'язаної вищезгаданим імперським тоталітаризмом московита, що ось уже дев'ять років практично безкарно здійснює геноцидні оргії в Україні при достатньо кволій реакції світового співтовариства щодо агресора.

Натомість пропонується: “Мир” на умовах агресора; збереження “обличчя” кривавому диктатору; чергові санкції “2014-го розливу”; моделювання сприйняття росії як “жертви”, що наділена “гуманістичним” правом убивати, загарбувати, гвалтувати; читання обнадійливих байок про хвороби та смерть володі-дурчачка; захекане штампування міфів про “хороших рузьких”, що здійснили, нарешті, “революцію”; табу на зброю для України заради “швидкого миру”; творення ілюзій швидкоплинного саморозпаду рашкостану... Яку тільки нісенітницю не плетуть різноманітні політики, аналітики, експерти, а то й високопосадовці та лідери держав. Однак ніщо з нічого не буває. Потрібен чин, єдиномудність, адекватні дії міжнародної спільноти в найголовнішому — як здолати вселенське зло, що безперервно підживлюється рабською, людиноненависницькою свідомістю “глибінного народу”, виплодженого зди-

чавілою імперськістю московії.

Настає час істини. І “Рамштайн” мусить перетворитися на центр більш широкої коаліції, відкривши реальний “другий фронт” проти росії для захисту світової свободи й суверенності України. Очевидно, мав рацію відомий політолог Френсіс Фукуяма, заявивши, що для того, щоб росія продовжила існування як безпечна держава, у громадян країни-агресорки має змінитися свідомість. Усвідомлюємо, що для цього необхідний тривалий період, щоби перевиховати цю деформовану людність. А часу для цього немає, оскільки навіжена недоімперія продовжуватиме, як молох, смертоносне поглинання людськості. Тому, стверджує дослідник, світу “потрібна така ж катастрофічна поразка росії у війні, як у випадку з нацистською Німеччиною”.

Справді, “непереможенний” кремль ніколи не зупиниться, а воюватиме та поневолюватиме все нові землі та народи. Психологія дикого кочівника. Його необхідно перемогти мілітарно, економічно, політично, світоглядно, ментально, інформаційно, мовно-культурно, технологічно, духовно. Ніхто не здатен опанувати цю істину краще за Україну, яка постане перебувала в стані борні з поневолювачем.

Перед Україною і нині, вже за часів новітнього національного відродження, на слуху завжди були питання, які звучали достатньо імперативно й однозначно: чи відбудеться самостійна і соборна Держава, чи виживе й збереже свою незалежність, чи постане сильною, духовно суверенною, європейською країною в світовому співтоваристві. Ці доленосні теми буття нації ось уже понад три десятиліття продовжують актуалізуватися, проходячи через випробування неймовірних масштабів, горнила чистилища політичного, воєнного, економічного, етичного характеру. За цей період різко змінювалися, передовсім на верхніх шаблях влади, вектори суспільно-

політичного, національно-культурного, навіть цивілізаційного розвитку.

І сьогодні варто з цього багатовекторного гармилеру метушливої й демагогічної діяльності “нашого” політикуму зробити висновок, відповівши на єдине запитання — чи тією дорогою йшли?! А коли побачимо наяву ще й з ким і заради чого торували цей битий шлях, то отримаємо урок, за своївши який, усвідомимо згубність і трагедійність цього напрямку для майбутнього. Бо чого гріха таїти, значна частка очільників нашої держави, волячи “дружбу” з московщиною, забули, а, мабуть, ніколи й не знали заповітів національних Будителів, які нагадували нам про обов'язок служіння високій ідеї Свободи:

*Все, що мав у житті, він віддав  
Для одної ідеї,  
І горів, і яснів, і страждав,  
І трудився для неї  
 (“Мойсей” І. Франка).*

А ще раніше Шевченко застерігав народ від гріховного бажання “кохатися” з москалями: “*Бо москалі — чужі люде... Москалі і світ божий в путо закували*”.

Проте зовсім іншими “вартостями” часто послуговувалися ті сили та їх провідники, коли підписували Харківські угоди чи Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і РФ, в яких була вміщена вся брехня, фарисейство москаля в XX–XXI століттях. Оскільки все, що трактувалося, наприклад, у цинічному документі “договору 1997-го”, затхлого від смороду “переславської зради”, було вишкрябано мовою неправди, яка нібито “*підтверджувала свою прихильність до норм міжнародного права, до цілей і принципів Статуту ООН, додержуючись зобов'язань із безпеки і співробітництва в Європі*”. А далі (стаття 1) розповзалася московською блекотою про “*дружні, рівноправні і суверенні відносини на взаємній повазі та довірі, стратегічному партнерстві та співробітництві*”; а стаття 2

Закінчення на стор. 2

## ПЕРЕДПЛАТА—2023

Тижневик “Слово Просвіти” (індекс 30617) можна передплатити у відділеннях “Укрпошти” за допомогою Інформаційного листа № 1 (вкладка № 1) додатку до “Каталогу видань України “Преса поштою” на 2023 рік (I півріччя)” з доставкою:

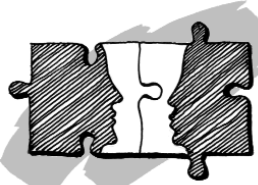
**1 міс. — 28,39 грн.**

**3 міс. — 80,17 грн.**

**6 міс. — 154,34 грн.**

Також можна передплатити нашу газету на сайтах “Укрпошти” <https://peredplata.ukrposhta.ua/> та ДП “Преса” <http://presa.ua/>





Закінчення. Початок на стор. 1

фарисействувала про “повагу територіальної цілісності і непорушність існуючих кордонів”. У додачу до підписаного “великого договору” напередодні (2 червня 1996 року) Україна офіційно втратила ще й статус ядерної держави. “Русня” вивезла всю стратегічну зброю, залишивши для знищення в Україні лише ті бомбардувальники, що перебували в непридатному для використання технічному стані, а безракетні шахти пускових установок підірвали та загодили.

Згадую про цю тотальну брехню й облуду під гуркіт вибухів у Києві, що вранці 14 січня спричинені хижим москвитом, переконливо засвідчуючи єдине – неможливість і абсурдність “домовлятися з москалем”. Бо там, де присутній рашист, будь-який міжнародний чи двосторонній акт перетворюється на паперову ганчірку. Так сталося і з підписаним ерефією (як гарантом) Будапештським меморандумом (1994), в якому ядерні держави зобов’язувалися “утримуватися від загрози силою, її використання проти територіальної цілісності чи політичної незалежності України, коли ніяка зброя (ніколи!) не буде використуватися проти України”.

До цього була долучена і заява Уряду КНР (як і Франції) про надання Україні гарантій безпеки (від 4 грудня 1994 року). Однак 13 січня ц. р. (через 28 років) постпред КНР в ООН заявляє, що постачання зброї в Україну лише посилює конфлікт і може призвести до ще більшої конфронтації. Чисто кремлівський наратив. Адже Україна, на їхню думку, мусить залишитися наодинці з ядерним злочинцем, “прохаючи миру”. Ба більше, восени ця країна виступила також проти того, щоби росія відшкодувала Україні нанесені нею втрати. Отож, такі маємо нині “гарантії” від “гаранта”, що дуже нагадують таку ж безпринципну політику у ставленні до війни низки міжнародних організацій: ООН, МАГАТЕ, Червоний Хрест, ОБСЄ... У світовій політиці відбувається ганебніше явище, аніж напередодні Другої світової війни. Тоді (1939) хоча б резолюцією Асамблеї та постановою Ради Ліги Націй СРСР було виключено з Ліги Націй з осудом “дій СРСР, спрямованих проти Фінляндської держави”.

А сьогодні ця здичавіла кремлівська потвора, розв’язавши геноцидну війну проти України, вбиваючи і гвалтуючи мирних людей, грабуючи і знищуючи суверенну країну, продовжує, як здохла квочка, висиджувати вселенський злочин, будучи постійним членом Ради Безпеки ООН. Нечуваний, небачений цинізм за всі часи існування цивілізації, коли зло тупо видають за “добро”, а злочинця пробують презентувати жертвою. На жаль, цю варварську модель збанкрутілої політики ООН підтримують не лише сателіти кремля та суто тоталітарні держави. Метастази рашистської ідеології вразили й окремі європейські країни. Чого лише вартує позиція Угорщини, уряд якої оголосив 14 січня про результати “національних консультацій” щодо санкційної політики ЄС, заявивши, що 97% опитаних угорців не підтримують антіросійські санкції через війну в Україні.

А тому “санкційна політика Брюсселя має бути переглянута, адже громадяни виступили проти нафтових і газових санкцій, обмежень атомної енергетики, санкцій, що спричиняють зростання цін на продукти харчування, туристичних обмежень і будь-яких нових санкцій”.

Показово, оскільки якраз у ці години, коли озвучувалася лицемірна заява, російські нацисти здійснювали масований ракетний удар по цивільній інфраструктурі України, з особливо трагічними наслідками прильоту ракети у багатоповерхівку Дніпра, вбивши, покалічивши багато людей, зокрема дітей.

Україна за дев’ять років війни, ставши жертвою російської агресії, сповна усвідомила ціну цієї згубної й заподалливої орієнтації на москву. Це розуміння далось непомірно високою ціною помилок. Адже в той період, коли наші сусіди, колишні “товариші” по соціалістичному “таборі” – Польща, Чехія, Угорщина – проводили дуже активну націєберігаючу політику, здійснюючи фінальні переговори щодо вступу в НАТО на Мадридському саміті 1997 року, невдовзі (1999) таки ставши його членами, офіційний Київ фліртував з москвою.

Ми тоді не зуміли, не спромоглися, не хотіли, не захистили свою національну без-

## Правда в незрадженому Слові



пеку, політичну й духовну суверенність, безальтернативно спрямувавши її на євроатлантичну інтеграцію. Наголошую на цьому множинному “МИ”, тому що відчуваю колективну відповідальність усього тодішнього політикуму “переднього ряду”, зокрема й представників національно-демократичних і патріотичних сил, які сповідували українську ідею. Бо достатньо необ’єктивним буде осмислення цих стратегічних прорахунків, коли “винуватців наших” шукатимемо безперестанно тільки серед зарубіжних топ-політиків тих часів. Не забуваймо, що вказівний палець твоєї руки, спрямований у чужий бік, завжди знаходиться поруч з трьома іншими, які тягнуть на тебе. Хоча й розумію тодішню ситуацію, дуже далеко від україноцентричного вектору, коли промосковські, москвофільські сили зберігали свою значну перевагу майже в усіх ланках державного будівництва, включно з Верховною Радою та окупованим московією інформаційно-культурним і духовним простором. Цей тромбозний сегмент “державотворення”, очолюваний невиміраючими, на жаль, московськими політиками і партіями в Україні, дуже масштабно й агресивно завжди підтримувався чи не єдиним “успішним досягненням” владоможців – чужим, корумпованим зверху до сидниці і п’ят *олігархатом*.

Ця олігархічна “допомога”, ставши справжнім руйнуванням Держави, здійснювалася безперервно, публічно і зухвало. Безперечно, що вона спрямовувалася не на підтримку “Слова Просвіти”, “Кримської Світлиці”, “Літературної України” чи інших українських книг та журналів. Пріоритети в наданні цієї далеко не церковної “десятини” були зовсім протилежної “якості”. На передній план виходили чітко усвідомлені “стратегії” цього кримінального меншанства політично-фінансової олігархії домашнього крою. Серед них: фінансування антиукраїнських (чит. московських) “партій” та політиків; “своєї” влади; москво-гундяївської церкви; промосковських артистів, журналістів, бізнес-активістів, зрадників-пропагандистів, інформаторів, збоченців-політологів та іншого непотребу.

А якщо зважити на те, що близько 21 тис. українських компаній співпрацювали (ють) із російським бізнесом, частина їх постійно вигравала державні тендери навіть у часи повномасштабної війни, то стає очевидним, хто підгодовує українофобський путнізм. Адже за пів року (2022) майже 1 мільярд гривень держкоштів отримали ті українські компанії, які пов’язані з країною-агресором та її сателітами.

В Україні донедавна вільно функціонували понад 17 тисяч компаній, які напругу (опосередковано) належать агресору. Їх націоналізація, конфіскація є, зазвичай, чомусь дуже складною і “протиправною” справою, а ось людиновбивство, геноцид сотень тисяч українців – “законними”.

На очах усієї Нації, яка виборює право на життя, нерідко чиниться глум. Чорний бізнес рашистану “перепикується” нібито на більш лояльних нуворішів. Лише один факт. Так, новим власником українського бізнесу російського олігарха гусерієва, “відомого” бабло-підтримкою та своїми текстами “пісень” (Боже, прости) для повіе-артисток штибу повалій-лорак, став громадянин Туреччини Месут. Україні від

цієї обробки легше не стане, бо цю власність логістичних складів (понад 80 тис. кв. м) поблизу Києва давно час конфіскувати на користь зруйнованої України. “*Не дуріте самі себе!*” – відповів би на цю фальш Шевченко. Добре, хоча і з запізненням (19 жовтня), що видані укази Президента про санкції щодо російських олігархів – понад 3600 юридичних та фізичних осіб та 256 олігархів.

Є сподівання, що такі кроки врешті-решт принесуть бажану економічну, а також політичну й духовну незалежність від свого вічного ворога. Адже куди не глянь – скрізь окупація москвитом. Є певна логіка в тому, що найбільш загарбаний сьогодні південь України насичений і найбільшою кількістю компаній із російським слідом. За результатами дослідження організації “YouControl”, саме на півдні знаходиться найбільша частка компаній, пов’язаних із державою-агресором (на Одещині – 1199; Запоріжжінні – 371; Миколаївщині – 299; Херсонщині – 201). Невипадково. Адже скільки років, десятиліть найвища влада різного гатунку бездумно й свідомо охала та ахала компліментарною (і не тільки) підтримкою “Мотор Січі”, “Сандори”, “Контейнерного терміналу Одеси”, “Альфа-Банку” та багатьох інших, які не просто мають російський слід, а втовкмачені з головою в “руськомірську” багнюку. Однак роблять вигляд, що “служать” Україні. Очевидно, одяг для перевдягання, взуття для перевзування, косметичних салонів для перефарбування і перелицювання є вдосталь і понині. Починаючи з парламенту і до багатьох телебrehучих пропагандистів та барит-бізнесів, всі кинулись у роздягальні та вбиральні.

Але щось мені зовсім не віриться, що підуть різними дорогами ведмедчуки-бойки, коломойські-фірташі, павли-гундяєви, назарови-шарії, ващенкіни-мураєви, одіозні судді на кшталт вовків-львовів-тупицьких верштитимуть справедливості, а нашестсько-зікхайлівські канали, перереструвавшись, отримавши “нового” управляючого наглядача зі старим “хазяїном”, стануть більш українськими по духу і змісту. Дивно, але в Україні ще є люди (навіть обдурені), які ймуть віру в те, що масони з клоаки ІІ заборонених нині воєнних партій колись таки “полюблять” Україну. Дарма вірувати. Не станеться. Хоча до цієї пошесті суспільством та владою проявляється якась незбагненна терплячість і толерантність. Мабуть, тільки тому, що ці злоутворення на українському тлі продовжують самі перебувати при посадах та титулах, починаючи з Верховної Ради. “*Рука руку мие, і обидві білі жемуть*”. Нешодавній збір підписів під зверненням до голови парламенту щодо розгляду питання про позбавлення повноважень депутатів, які були обрані від заборонених проросійських партій, повністю прояснює ситуацію – хто є “ху” в деформованій москво-тоталітарній політиці. Підписалися всього аж 98 депутатів! Зауважмо, що колишня ОПЗЖ зараз має не лише депутатів ВР, але 3,5 тисячі своїх депутатів у місцевих радах. Тому не слід дивуватися, звідки беруться “п’ятиколонники”.

Здається, що саме для таких москворотих доморощенців і кудкудакають на мові агресора “наші” модні знатоки та ютубо-телебазіки, бо путінська згряга цих заподливих “рузькоговорящих” не слухає. Адже там і своїх скабеево-соловйово-кисельових достатньо. То чо ж ви (фрідоми, цимбалюки, березовці, жданови, яковини, арестовичі, разом із “українськими” кисельовими, опальними шустерами, іларіоновими та фейгіними) все ж таки волієте досягнути, продавши москво-іудам рідну, державну українську мову, заміщуючи мовно-кацапським непотребом і без того витолочений рузькомірством національний інформаційний простір, допомагаючи прямо й опосередковано фашистсько-путлеру реалізувати його нацистську доктрину – “*рассея там, где рузькоязичник*”?

Як можна послуговатися в суспільному просторі “*магучім*”, коли на ньому “вихована” імперсько-фашистська нація москвитів, сформована ідеологія нацистського рашизму, на ньому звучать команди вбивати українців і знищувати Україну, ним квакає ненависний і огидний путін зі

своєю злочинною зграєю. Нарешті, цим язиком плямкають усі ті, хто своєю метою ставить завдання знищити Український народ та його Державу.

Невже й досі не спромоглися зрозуміти, що сила нашої ідентичності, соборності, суверенності, національної і державної єдності закладена в Рідній Мові?! Цьому немає прощення. Згадую знаменитого земляка **Сидора Воробкевича**, який викарбував вічну істину:

*Мово рідна, слово рідне,  
Хто ся вас стидас,  
Хто горнеться до чужого,  
Того Бог карас.*

Великий гріх матимуть ті перевертні, які в умовах війни, коли Нація виборює природне право на життя, зраджують (свідомо!) на догоду окупанту Українське Слово, ігнорують Конституцію, знекорінюють Душу, занапащують національну Культуру. Замало лише змінювати назви вулиць, населених пунктів, очищуватися від імперсько-московських монументів. Щоби виграти війну, необхідно вичавити з національного суспільного простору головного носія рузькомірства – *язик москвитом*. Лише тоді відоме гасло Хвильового “*Геть від москви*” та новоявлене “*Геть москву*” набиратиме реального змісту. Бо *зраджене слово, зазвичай, народжує зраджену правду*. Так, як це сталося із фальшивою заявою арестовича щодо ракетного удару рашистів по житловому будинку в Дніпрі, де виявлено понад сотню поранених і загиблих мирних людей. Оскільки, зігравши на руку кремлівським злочинцям, він публічно оголосив, що трагедія сталася внаслідок влучення в будинок вже збитої рашистської ракети українською ППО. І цю фальш одразу ж масово розповсюдили пропагандисти ворожих змі.

Тому мусимо стояти на сторожі нашої Правди й рідного Слова. Бо *язик москаля* комфортний лише для тих, котрі наразі відклали свої “бріони” в глибокій скрині, випрасувані для парадів, яких так очікували після “переможного” триденного путінського бліцкригу. Однак не випшло, тож довелось одягнути тоги новоспечених “патріотів”, які мріють і надалі гніздитись на різновисотних владних олімпіах. Хоча чимало їх вже сідають заготовлені для їхніх поважних дуп начальницькі стільці. Хто в суддівських мантіях, хто в ректорських, спішно “перепикуючи” назви університетів, щоби правити ще років з двадцять, а хто й просто (як нібито вже кастрований олігарх) забив собі місце поза чергою для лобизання сумнівних владоможців, розпилюючи з ними ще не поцуплені остаточно національні багатства. Гадаю, попри все, цьому не бувати.

Єдиною пересторогою і захистом від цієї пошесті стануть наші **Воїни**, які на цей раз уже не дозволять нікому “проярмаркувати” Україну та “молитися чужим богам”. Вони мають бути найпошанованішим переднім рядом Українського народу та наділені моральним правом формувати внутрішню і зовнішню політику держави, її ідеологію, світогляд та поведінкові етичні суспільні норми. Оскільки Воїни-Захисники представляють справжню “аристократію” національного духу, володіють інтелектом і націєтворчим потенціалом. До такого вектору політичної дії спонукає найголовніше право – довіра людей. Адже за результатами опитування Київського міжнародного інституту соціології **Збройним Силам України довіряють 96% українців**. Сама ця сила, як легендарний збірний образ Мойсея, здатна вивести українців (назавжди!) з “египетського полону” москвитів, захистивши Обіцяну землю Української Свободи. Вірю в те, що відбудеться це швидше, аніж у ті давні часи, коли біблійний Мойсей вивів народ 40 років пустелею, як описано це 1273 до н. е. у Книзі Виходу. Бо тоді, отримавши від Бога Десять заповідей, він помер, не дівшись до святої землі. А **Україні, Україна, її Військо**, сповідуючи **Божі Заповіді**, переможуть москвитом і житимуть на своїй землі, здолавши супостата і рабство, славлячи і цінуючи людську **Свободу**.

Саме такою вільною й духовно суверенною Вони бачать свою землю Обітовану – **УКРАЇНУ!**

Георгій ФІЛПЧУК



# В скорботі Дніпро. В печалі вся Україна

## Неда Неждана: Бумеранг у дорозі

Оця дівчина сидить у тому, що лишилося від її дому, її зруйнованого життя. Ракета, якою рашисти влучили у багатоповерхівку в Дніпрі, де мешкає близько 1700 людей, — це Х-22, з бойовою частиною 950 кг (!!!), призначена для атаки групи авіаносців (!!!).

Що треба мати в голові, щоб атакувати такою зброєю будинки, де повно дітей, ще й у свято?! Це вже не просто терористи, це нелюди, деградовані істоти, моральні потвори. Всі вони, всі громадяни росії, які це роблять, підтримують чи мовчать — винні в геноциді. І всі неопозиційні білоруси теж співучасники тероризму.

Сьогодні (14 січня) чула вибухи — Київ і Київщину атакували ракетами з Білорусі. Час прильоту 1—2 хвилини. Дивишся на це і розумієш, що від такого прильоту ніщо не врятує, ні сирена, ні дві стіни, ні підвал. Це свідомий геноцид нас усіх. Але тих, хто його чинить, вже ніщо не врятує від деградації. І найбільше винні в ній люди культури, ті, які підтримували цю імперію зла, від Пушкіна до наших днів. Адже виправданням і навіть уславленням цього терорис-

гантську стіну і рив з крокодилами, а краше океан по всьому північно-східному кордону — з “братушками”. І вибору ми вже не маємо, але й вони теж, бумеранг у дорозі.

## Таня Юзьяк: Не маємо права забути!

Дніпро. 14 січня 2023 р.  
Надворі Василя, а в кінотеатрах дивляться “Шедрик”. Хлопці ходили засівати. На сході зимно.

Росія руйнує багатоповерхівку, стягує війська, обстрілює міста, випускає ракети, вбиває.

Тиждень обмолую Бахмут і Соледар. Їхня сіль впаде на рани всім москвитам, ятритиме шкіру й обпикатиме очі. Солдати найоблуднішої армії світу нестимуть покуту за кожну сльозу українців, а потім і їхні нащадки тинятимуться манівцями в пошуках захисту й сховку. Жалюгідні обранці брехні в облудках убивць.

Дніпро. Зруйнований поверх будинку. Маленька дівча серед світу, який москалі роздробили на молекули порохи й диму. Українці стоять.

Зі світлом, без світла — на зло сим скаженим істотам. Колись всі уламки впадуть і на їхні болота. Хоч там уже й так — трясовина.

Лиш все це не маємо права забути!

Помста буде страшна.  
Слава Україні!  
Смерть ворогам.

## Юрій Ковалів: “Попіл Клааса б’є в наші груди!”

Це може статися з кожним будинком в кожному місті України, в кожному селі. Трагедія в Дніпрі шокує позамежовою жорстокістю, здійснена холоднокрівно за наказом виконавця волі (сваволі) путінського режиму

Олега Тімошина — командира 52-го гвардійського авіаційного полку (м. Шайковка). Запущена з Курська (привласнена москвою українська Слобожанщина стала плацдармом для московської агресії) ракета Х-22 з бойовою частиною в 950 кг призначається для знищення груп авіаносців у морі, але свідомо й підступно була наведена на житлову інфраструктуру, що стало правилом для московських садистів у погонах. Згадайте ТЦ у Кременчуці.

Світлини з дівчатками-жертвами бомбардування вже, певно, облетіли світ, закликаючи до помсти.

За цей злочин мають відповідати тімошини-терористи. І не тільки вони, а й ті, хто постійно закликів путіна в Україну, різні перефарбовані опезежисти, шуфриво-бойки, яким не місце ні у ВР, ні в будь-якій іншій українській установі, бо на їхній совісті (якщо вона в них ще лишилася) страждання і кров українців, ті кравчуки, кучми, хто на початку 90-х підписував фейкові меморандуми, нищив бойову техніку, задарма віддавав росії наші бомбардувальники, частина яких сьогодні мордує Україну, роззброював її на втіху північному сусіду. Всім мотивованим українцям треба промовляти щодня, як молитву: “Попіл Клааса б’є в наші груди!!!”

## Жанна Куява: Тримаймося, дорогі мої!

...Скільки болю, скільки горя, сліз, втрат, смертей, зруйнованих життів — щодня, поруч, тут і зараз. Хто наступний? Чий діти, чий рідні?



Перед самісіньким новим роком я заїхала в супермаркет в Ірпені по харчі, людей було превелике море, вони стояли в довгих чергах до кас і навіть за візками. Хтось у тих чергах, можливо, нарікав, не знаю, а я тішилася. Ще так не переповнювала мене радість від того, що бачу стільки людей, які наперекір усьому збираються зустрічати Новий рік за шедрими столами, — моя Україна жила й не мала наміру впадати у відчай, попри жахи, що на неї чатують і випадають щодня.

13 січня надвечір в тому-таки супермаркеті знову було багато людей, вони скуповувались до Багатої вечері. Думаю, серед тих людей були такі, хто втратив у цій війні дім або когось із близьких чи рідних, хто починає жити “з нуля” або чекає когось із гарячих точок війни, хто, можливо, не добуде до Перемоги. Бо от ми ходимо, спимо, відзначаємо “другий празник” святого Василя, а от у наш дім влучає ракета і все зупиняється, закінчується. Обриваються життя. Нищаться долі, розриваються материнські серця.

Я не знаю, як виживати після таких трагедій, як 14 січня сталася в Дніпрі. Я не розумію і не уявляю, як сприймати цю реальність тим, хто з цим горем зіткнувся. Знаю тільки, що ці люди серед нас, вони поруч. І ще думаю, що вони неймовірно міцні.

Тримаймося, дорогі мої.

## Євстратій Зоря: Путін-лудожер не перетвориться на цивілізованого вегана



Ні, це не фото з Дніпра. Хоча автор — той самий. Впізнаєте почерк?

Це — наслідки путінських терактів 1999 р. Завдяки принесенню в жертву росіян Путін з маловідомого колишнього директора ФСБ перетворився на спадкоємця престолу.

“Мочити в сортирі” дуже сподобалося російському суспільству. Так лудожер сів на трон, поступово концентруючи всю владу у своїх руках.

Він знищив незалежні ЗМІ.

Він знищив місцеве самоврядування.

Він знищив млявий російський парламентаризм. Партія влади і опозиція у парламенті РФ — віддавна лише дві кукли-петрушки на різних пальцях тирана.

Він купив РПЦ та інші “традиційні конфесії”.

Він сконцентрував у своїх руках всі важелі контролю над прибутковими бізнеса-

ми, в першу чергу — над нафтою і газом. Відтак — отримав практично необмежений грошовий ресурс.

Вже не кажучи про концентрацію впливу на всі силові органи, прокуратуру і суди.

Таким чином послідовно було знищено всі інституції, які потенційно могли би зупинити його безумне прагнення оживити труп СРСР.

Саме для оживлення цього трупа, для повернення у світ радянського червоного демона з минулого, Путін, як темний чаклун свою “чорну месу”, розпочав і веде війну в Україні, жертвуючи сатані все нові й нові тисячі життів.

А все почалося тут.

І вже тоді було зрозуміло, хоча, мабуть, лише втаємниченим (думаю, що до них належали й провідні розвідки світу), що Путін — щинічний лудожер. Що на його руках — кров.

Відкрито це стало зрозумілим після демонстративного вбивства полковника ФСБ Литвиненка, який голос сказав, що вибухи 1999 р. — справа спецслужби, здійснена з наказу Путіна.

Але йому й далі заглядали в очі. Йому тиснули руку. Його тримали у своєму “клубі”.

Непокаране зло має властивість примножувати саме себе. Мовчання, потурання — живлять його. Лудожер ніколи не перетвориться на цивілізованого вегана — він може лише вдавати з себе пристойну людину, як робив це, скажімо, Чикатило. Але нутро його лишається тим самим, а безкарність — п’янить.

Якби російське суспільство зупинило його тоді, а не вхопилося за його криваву “сильну руку” — історія була би іншою. Але росіянам хотілося “порядку та стабільності”. Вони проміняли на них всі кволі здобутки ельцинської демократії.

Коло історії замикається.

Знову Путін висаджує в повітря житлові будинки. Тепер відкрито, на очах всього світу.

Але що більшим здається його торжество — то ближчим є і його ганебний кінець.

Зло несе покарання саме в собі. І хоча я не знаю, як точно закінчить цей тиран, але думаю, що кінець цей буде гідним того зла, яке він спричинив.

Як згнів заживо Ірод. Як рукою раба покінчив із собою Нерон. Як сконав від безумства і болю Ленін. Як у своїх нечистотах цілий день провалявся паралізований Сталін. Як під пошарпанною стіною казарми був розстріляний Чаушеску. Як благов не вбивати його Каддафі, якого витягли з брудної дірки-схованки.

Кінець Путіна в історії має бути прикладом покарання зла.

А після цього він має зустрітися зі своїм духовним батьком — сатаною, щоби разом з ним бути зв’язаним довіку в пеклі.

Бо той, хто відкрив оці врата пекла на землі, не гідний милості.

тичного монстра вони причетні до знищення інших народів і виродження мільйонів людей у жорстоких небезпечних дикунів...

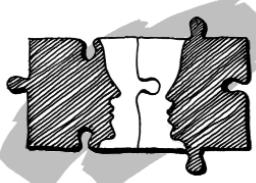
І якщо тільки система “Патріот” може захистити від цих жахливих атак, і ці системи існують, чому тільки зараз, майже через рік, нам пообіцяли їх надати? Чому тільки зараз почали вчити ними керувати?! Чому, маючи можливість допомогти порятуватися, світ спостерігає, як нас убивають і калічать, як наші будинки перетворюються на руїни? Чому, маючи можливість дати зброю, рівноцінну рашистській, дають набагато слабшу і спостерігають, скільки ще наша армія, кількісно менша, зі зруйнованою економікою в тилу — протримається? І це після того, як нашу мирнолюбність використали, щоб обманути і обмінати ядерну зброю на порожній папірець з липовими гарантіями безпеки? І ще питають: як ви думаєте, кинуть на вас росіяни ядерну бомбу чи ні? На нас уже по суті кинули і навіть більше — Чорнобильську аварію...

Ми вже мутанти, а після 11 місяців сирен, обстрілів, руйнацій інфраструктури, стали гіпер-лідерами з виживання і втратили нормальну людську здатність — страх смерті. Наша лють більша. Наша ненависть до окупантів більша. Наше бажання справедливості більше. І тепер нам недостатньо звільнити Україну до кордонів 1991 року. Ні, тільки палаючий кремль і розпад всієї імперії зла може дати гарантію виживання нашому народу, всьому людству, яке можуть знищити ці виродки з ядерними боєголовками замість мізків. А ми хочемо вижити. Навіть для дітей це очевидно.

Карфаген має бути зруйнований. І з кожною атакою вони збільшують силу бумерангу і прискорюють свій безславний кінець. І дуже сподіваюсь, що всі ці суровікіни і шойгу, кадірови і пригожини це зроблять самостійно, як павуки в банці, бо витрачати наші життя ще й на цю війну — не дай Боже. Гі-







Євген БУКЕТ

Із Петром Шимківим я познайомився на початку 2000-х, коли долучився до членства Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка. Тоді він був новообраним головою Тернопільської обласної "Просвіти", а до того майже десять років очолював "Молоду Просвіту" Тернопільщини — найпершу в Україні і найчисельнішу просвітянську "молодіжку". У час, коли мені довелося стати співзасновником Всеукраїнської "Молодої Просвіти" та одним з її очільників, поради Петра Михайловича були дуже цінними. І не лише тому, що він — один із перших молодих просвіт'ян — був майже вдвічі старшим, а отже, досвідченішим за більшість нашого тодішнього "активу". А й через те, що для нас, молодих просвіт'ян, його шлях — від голови "Молодої Просвіти" до голови "Просвіти" дорослої — був взірцевим. Врешті, я також повторив цю "просвіт'янську" кар'єру в обласній організації Товариства на Київщині, але це тема зовсім іншого нарис.

Сьогодні хочу детальніше розповісти про Петра Михайловича Шимківа — відомого українського фольклориста, краєзнавця і громадського діяча, а від березня 2022 року — військовослужбовця Сил територіальної оборони Збройних Сил України. Тим паче, що й нагода для цієї розповіді речудова — 20 січня Петрові Шимківу виповнюється 60 років.

Народився він на хуторі Хрипки села Покропивна Козівського району Тернопільської області в селянській родині. Назвали його Петром на честь діда. Закінчив місцеву восьмирічку, середню школу в смт Козлів, інженерно-будівельний інститут у місті Красноярську (1985). Перебуваючи на чужині, особливо гостро відчув тугу за Батьківщиною.

Повернувшись після служби в армії до України, працював інженером тресту "Тернопільпромбуд" (1987–1988). У цей час з головою поринув у громадську діяльність — став членом екологічного товариства "Ноосфера" та товариства "Тернове поле", що займалося відродженням українських традицій. На початку 1989-го виступив співзасновником товариства "Вертеп" — вперше пройшлися зі студентами по Тернополі, співали колядки, показували вертепну драму в оселях людей.

Невдовзі після Спітакського землетрусу поїхав до Вірменії, де в 1989–1990 рр. працював провідним інженером будівельної організації в м. Кіровка й очолював у середовищі

## Петро Шимків — невтомний боєць національно-визвольного фронту

українців-будівельників товариство "Червона калина", видав три номери газети "Наша думка". Також з однодумцями створили в Вірменії осередок Народного Руху України.

По поверненні з Вірменії почалося Велике Відродження всього українського. Петро Шимків вступив до Товариства української мови імені Т. Шевченка. У 1991 році очолив товариство "Вертеп" (був його головою до 1993-го), що розгорнуло потужну діяльність: відроджувало обряди, організувало науково-дослідницькі експедиції та різноманітні акції. Наступного року став членом правління обласного об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка та головою "Молодої Просвіти" Тернопільщини.

Відтоді понад 30 років Петро Шимків у когорті просвіт'ян. Від 1996-го — заступник голови обласного об'єднання, відповідальний за "Молоду Просвіту", у 2001–2018 та знову з 2021 року — голова Тернопільської обласної "Просвіти". Скільки заходів за цей час проведено знає хіба підшивка газети "Слово Просвіти", чи не в кожному номері якої було повідомлення з Тернопільщини. Серед найпомітніших — фестивали в Тернополі та різних районах області, відкриття пам'ятників, проведення краєзнавчих просвітницьких конференцій, виставок, лекторіїв, видання книжок.

Невипадково ще 2008 року біографія Петра Шимківа потрапила до третього тому "Тернопільського енциклопедичного словника", а 2015 року він увійшов до рейтингового списку "100 краших тернополян" під номером 33.

Упродовж трьох десятиліть сумлінна просвіт'янська діяльність поєднувалася в Петрові Шимківі з дослідницькою працею фольклориста і краєзнавця. Після повернення з Вірменії заочно навчався, а потім працював на філологічному факультеті Тернопільського педагогічного інституту (тепер — Тернопільський національний педагогіч-



Свята вечеря 2023 року

ний університет імені Володимира Гнатюка), завідував кабінетом народознавства. З 2002 до 2004 року П. Шимків очолював Тернопільський осередок Асоціації молодих дослідників фольклору. Ще 1992 року він упорядкував фольклорну збірку "Вже весна воскресла", а 1997 року побачили світ аж три видання його авторства — "Лицарям волі", "Щедрий вечір" і "Молода Просвіта Тернопільщини". Також є автором книг "Літопис товариства Вертеп" (2004), "Повстанські заграви" (2006), "Літопис товариства Вертеп за 30 років" (2019), у співавторстві з дружиною Надією), десятків наукових статей.

2004 року в післямові до моєї книжки "80 років діяльності "Молодої Просвіти"" Петро Шимків писав: "Потрібно пам'ятати основне: "Молода Просвіта" — це підрастаюче покоління товариства "Просвіта", це його майбутня зміна. Основна місія "Просвіти" — стояти на сторожі духовності нації, доносити правду про нашу культуру, історію, звичаї та обряди до широких верств населення. Саме за це просвіт'яни зазнавали утисків і репресій зі сторони поневолювачів". Саме цю самобутність ми захищаємо від початку новітньої російсько-української війни.

Захищає Україну зі зброєю в руках нині й старший лейтенант Петро Шимків — послідовний у своїх переконаннях, завзятий боєць національно-визвольного фронту. У березні він вступив до лав Тернопільської територіальної оборони. Як офіцер, був призначений командиром взводу. З квітня зі своїм підрозділом уже воює на сході України — на Харківщині й Донеччині, віднедавна виконує обов'язки командира роти.

Для нього, як і для більшості просвіт'ян, гаряча війна з росією була неминучою. Впродовж 60 років життя і понад 30 років боротьби за українську Україну Петро Михайлович гартував свій дух та готував сотні патріотів-просвіт'ян до протистояння з одвічним ворогом української нації. І нині власним прикладом надихає побратимів на боротьбу.

*Друзі-просвіт'яни й бойові побратими вітають свого натхненника та воїна з днем народження. Бажають міцного здоров'я, доброго настрою, родинного щастя і жаданої української Перемоги!*



Родина Шимківих: син Любомир, донька Оля, дружина Надія, донька Софія, Петро Михайлович

## Тріє вірші

Богдан ТОМЕНЧУК, м. Івано-Франківськ

Уста шепочуть: Боже сохрани  
Цю мить любові у пору війни,  
Збираєш болі і себе в дорогу,  
Чи тільки болі, бо тебе — нема?  
Є тільки смисли вічного прологу,  
І епілогу свічечка німа.  
Куди ж ти, часе, байдуже плывеш,  
Прикривши все сваволею небес?  
Несе Марія відігрітий вузлик,  
Чию погоню чути звідусіль?  
Бо що молитва — навіть не підгузник  
У цю вселенську втечу породіль...  
Не видко вже ні раю, ні землі,  
Лиш чорна мітка в бузька на крилі  
І чорний сумнів, чи маля — від Бога?  
Чи Бог лиш там, де нас уже нема?  
Є тільки ця погоня і тривога,  
І до Різдва від Стрітіння — зима?  
Лиш не питайся, за котрі гріхи  
Ростуть довкіл несіяні страхи...  
Таке життя — ні стріхи, ні порога,  
Такі світи — одне туманне тло,  
А за туманом є прихисток Бога,  
В котрому нас ніколи не було...  
І де ж він, обігОваний куток,

Щоб донести ще теплий сповиток?  
Услід одна погоня і погоня,  
Попереду ні хліба, ні зела...  
І лиш така малесенька долоня  
Втирає піт Марії із чола...  
Пора чомусь забуваних предтеч  
Та істин зі згорілих порожнеч...  
Молитви поминальна перекличка  
Така пора і в ній таке Різдво...  
Горить надія, мов різдвяна свічка,  
Від неї спалимо тебе, Москво...

\*\*\*

Схарапудився час і здрибніли до біса месії,  
Сорок років світами пустелей вселенська печаль...  
І сказало одне про невмивану славу росії...  
І мільйони у відповідь рявкнули: "Хайль..."  
Ти проспала віки, та прокинулась ніби й не пізно,  
Замісила на хліб, розпалила вогонь у печі,  
Не будила дітей... Ти ж їх заспаних любиш, Вітчизно...  
Але їх розбудили удосвіт чужинські мечі...  
Загорнула хліби у такі найчистіші хустини,  
Поставали сини, ніби з білого каменя мур,  
І сивіє сльоза сивиною століть, Україно,  
І постали шити із упертих синівських натур...  
Цей мУки заміс, цею кров'ю залитані дріжджі,  
Ці пекельні вогні у від хліба ще теплій печі...  
Ця заплакана ти, і ці птаці сполохано віщі,  
Це невміння твоє поминальні пекти калачі...  
Та життя є життя... Ти і це перебудеш, небого...

І засвітиш чолом з-над обпалених болями брів.  
І наліє сто грам у простенький пугар перемога,  
Ти ж молитись підеш до хрещатих твоїх цвинтарів

\*\*\*

Це наш аркан... Це наш останній танець...  
По склі, хоча співаєм — по росі...  
Цих триста днів, що кожен як спартанець,  
Це наш гопак, котрий танцюють всі,  
Самі собі постанемо щитами...  
І кожен меч — як виріс із руки...  
Могили на вернули нас до тям,  
З-під каблуків — розтопані страхи...  
Керва взялась калиноюю бростю  
Прийшла на нашу музику пора...  
Це наш аркан над Тисою і Россою.  
Це наш гопак від Бугу до Дністра,  
Затерта вічна рима до руїни?  
Затуркана натурниці сльози?  
З твоїх образ одвічних, Україно,  
На небесах писали образи...  
Під цей осатанілий пафос герців  
Історію станцюємо навспак  
А ці ідуть куди страшніші персів,  
В аркан, братове... А відтак — в гопак...  
Бо це насправді наш пекельний танець...  
По склі, хоча співаєм — по росі...  
Цих триста днів... І кожен, як спартанець...  
Музико, музику... Танцюють всі!



## Пригадаймо мужніх борців і їхні безсмертні подвиги

Анатолій КОВАЛЬЧУК,  
учасник боротьби  
за незалежність України

Василь Стус і Василь Симоненко належали до числа лідерів національно-демократичного руху, що зародився в Україні наприкінці 1950-х рр., у часи “хрущовської відлиги”, і тривав до початку 1970-х. Цей патріотично-просвітницький рух спротиву комуністичному тоталітаризмові, що згодом отримав назву “шістдесятництва”, ідеологічно, почасти організаційно об’єднав найкращих, найчесніших представників молодого, післявоєнного покоління наукової і творчої інтелігенції.

Нечисленна, але слава коргорта шістдесятників успадкувала і відповідно до тогочасних умов творчо розвинула ідеї і традиції попередніх поколінь борців за волю України. Опозиційною діяльністю відважні й талановиті люди, відмовившись від пристосуванства, служби окупантам, кар’єри і ситого життя, продемонструвала безперервність боротьби нашого народу за національні й політичні права. Дали поштовх громадсько-політичній діяльності наступних поколінь українців.

12 січня вшановуємо пам’ять і добрим словом згадаємо сотні співвітчизників, які за патріотичні переконання, що виявилися у вільній творчій і просвітницькій діяльності, понад 50 років тому зазнали репресій з боку тоталітарного комуністичного режиму. Саме 12-14 січня 1972 р. одночасно було заарештовано кілька десятків учасників національно-визвольного руху, серед них – хоробрі інтелектуали: Василь Стус, Іван Світличний, Євген Сверстюк, Іван Дзюба, В’ячеслав Чорновіл і Леонід Плющ. Ця трагічна подія ввійшла в історію як “генеральний погром” українського шістдесятництва. Вона стала найбільш масштабною репресивною акцією кремлівської кліки і її київських пахолків проти українських патріотів у другій половині ХХ ст.

Українські інтелектуали були заарештовані не українською владою, судові вирокі їм виносилися не від імені Української держави, тривали терміни покарання вони відбували не на території тодішньої урсу. Ні першої, ні другої тоді не було. Зате існував ссср – жорстока, людожерська імперія зла. Героїчних, нескорених українців було репресовано за вказівкою ненависної Москви. Чорну справу виконали місцеві колабораціоністи (кагебісти, прокурори, судді, адвокати на кшталт виродка медведчука) – огидні прислужники окупаційного комуністичного режиму. На жаль, вони ніколи не були покарані за рабську службу червоному московському драконіві.

Кремль дуже боявся відродження самостійницького українського руху, вбачаючи в ньому величезну загрозу для існування імперії. Тому жорстоко покарав заарештованих його учасників, запроторивши їх до холодної і сирої Мордовії. У чужинській глухомані українські патріоти багато років мучилися в умовах майже цілковитої ізоляції – від світу, родин і друзів.

Патріотично-просвітницька діяльність шістдесятників розкинула підвалини закостенілої комуністичної ідеології, руйнувала утопічні міфи про передовий ссср, “где так вольна дишит человек”, про “високу комуністичну

## До Дня українського політв’язня

На початку січня, крім новорічного і різдвяного свят, відзначаємо кілька пам’ятних та історичних дат. Серед них – дні народження політика, лідера ОУН Степана Бандери і двох видатних поетів, яскравих діячів нашої літератури, двох Василів – Стуса і Симоненка. Недовгі, але героїчні та змістовні життєві шляхи (сповнені боротьби, тривоги і перемоги, тому варті наслідування) відважні українці присвятили боротьбі за волю рідного народу, за його щасливу долю та визволення Батьківщини.

культуру”, про “особливу радянську людину”, про “переваги радянського ладу” над “гнилими капіталізмом”. Про “заможне і щасливе” життя робітників і колгоспників. Відкидаючи застарілі “класові підходи”, хоробрі українці наголошували на важливості запровадження в тодішньому СРСР загальнолюдських цінностей, перевірених часом і політичною практикою передових країн. Передусім демократичних свобод – слова, друку, зібрань, а також скасування цензури – рідної “дочки” більшовицької диктатури, пошанування людських і національних прав українського народу.

Ініціатором відзначення саме 12 січня Дня українського політв’язня був В’ячеслав Чорновіл. Він завжди наголошував: засуджені за патріотичну діяльність мирні, інтелігентні українці – це політичні в’язні, ідеологічні борці, а не кримінальні злочинці, як це тлумачив лукавий кремлівський ворог.

Подвижницька патріотична діяльність “шістдесятників”, які героїчно боролися за свободу, за демократію, пошанування людської й національної гідності уярмлених москвою українців та інших народів, мала для суспільства велике значення – історичне, політичне, ідеологічне, інформаційне. Брутальна розправа злочинної окупаційної влади над жменькою миролюбних інтелігентів демонструвала слабкість, страх, розгубленість і безсилля кремля. Його жорстокість і лють. Адаже прирівняти ідеологічних борців до небезпечних кримінальників і на багато років замкнути їх у концтаборах – це вияв злочинної, антилюдської природи більшовизму.

Демократичний світ дізнався про хоробрих українських борців за національні і політичні права рідного народу. Нова хвиля жорстоких репресій проти мирних інакодумців, підтвердила політикам і громадськості передових держав: Україна не змиралася з тоталітарним московським окупаційним режимом. Найкращі її сини і дочки не припинили боротьби за волю. А деспотична, людожерська Московія неспроможна зламати політичний, ідеологічний і духовний спротив українського народу.

Інтелектуально-ідеологічна діяльність українських сміливців у неволі й після повернення з таборів і заслання дала потужний поштовх до приходу в політику сотень представників нової генерації українців. Ці люди стали ядром масового патріотичного руху, що зародився у середині 1980-х, і в силу низки сприятливих обставин, призвів до відновлення 24 серпня 1991 р. державності України.

Нині, через півстоліття після трагічної події, пересвідчуємося в незмінності імпералістичної сутності московського режиму – агресивної, антилюдської, антиукраїнської. Один з найпідліших намірів кремлівського шобла –

ціною брутального потоптання міжнародного права і всіх двосторонніх угод знищити Україну, відродити деспотичну імперію зла, відновити ненависну, прокляту тюрму народів.

Підлий ворог усвідомлює, що без України, без Києва як політичного, культурного та ідеологічного центру давньої Русі-України московська імперія не буде повноцінною державою. Тому понад 325 днів вона люто плюндрує нашу землю, погрожує зруйнувати економіку, вигубити або вигнати за кордон українців. Ворог не приховує: йому насамперед потрібна наша земля – найбільше національне багатство українського народу.

У в’язницях окупованих московією територій, як і в сумнозвісних компартійні часи, в нелюдських умовах нині перебувають українські патріоти і захисники Батьківщини. Їхня провина перед ворогом – боротьба за деокупацію загарбаних орками земель, за Українську державу в міжнародно визнаних кордонах 1991 року.

Відзначаючи День українського політв’язня, згадаймо всіх Героїв, наших попередників і сучасників, які, плекаючи вільний козацький дух, добровільно, ризикуючи життям, піднялися на святую боротьбу за людську гідність, свободу і добро Українського народу, за державність Батьківщини. Пригадаймо мужніх борців, вшануймо їхні імена і безсмертні подвиги.

Слава Україні! Слава нашим Героям!



## “Свій шлях пройшов, все винести зміг: Василь Стус”

Про непростий життєвий шлях українського поета-шістдесятника, перекладача, публіциста, прозаїка, мислителя, літературознавця, літературного критика, правозахисника, політв’язня СРСР, дисидента, члена Української Гельсінської групи йшлося на поетичній годині з читачами бібліотеки № 7 Полтавської міської бібліотечної централізованої системи.

Василь Стус зброю в руки не брав, його зброєю була поезія, якої влада дуже боялася. За неї Стуса визнано “особливо небезпечним злочинцем”. А за прагнення бути собою та творити свій світ поет заплатив власним життям.

Тільки після смерті на Україну повернули його прах, і тільки після здобуття незалежності його поезія зазвучала сильно і могутньо, бо за часів радянської диктатури його творчість була не тільки забороненою, але і частково знищеною.

Поезію Василя Стуса читали Людмила Тимофеева, Зоя Коваленко. Олена Кульчій читала свій вірш, присвячений Стусу, а його вірш про дружину Валентину Попелюх під назвою “Пісня” вона навіть проспівала.

Були представлені не тільки збірки поезій Василя Стуса, книга “Феномен доби”, але й книги про нього. Зокрема книга його сина Дмитра Стуса, книга Олега Дорошенко, книга спогадів бага-



торичного політв’язня Василя Овсієнка. Книгу Вахтанга Кіпіані “Справа Василя Стуса” з дарчим підписом автора для заходу надав Олег Пустовгар, регіональний представник Українського інституту національної пам’яті в Полтавській області.

Ця зустріч допомогла зрозуміти, всупереч чому творив поет, за яких обставин він зміг не просто лишитися собою, а й витворити свій світ, цікавий і цінний для наступних поколінь.

Людмила ЗАЛИВЧА,  
завідувачка бібліотеки-філії  
№ 7, м. Полтава

## Маловідомі сторінки життя Петра Могили



11-12 січня в бібліотеці ім. Максима Рильського в місті Ірпені на Київщині і Музеї гетьманства в Києві відбулась V Міжнародна науково-практична конференція “Митрополит Петро Могила: маловідомі сторінки життя”.

Ірпінь обраний не випадково. До складу Ірпінської об’єднаної територіальної громади належить село Михайлівка-Рубежівка, де певний час перебував Петро Могила і де йому встановлено пам’ятник. У конференції взяли участь науковці, краєзнавці, громадські діячі з України, Румунії, Молдови і Болгарії. Се-

ред її учасників – доктор педагогічних наук і професор Юрій Руденко, доктор географічних наук і професор Анатолій Доценко та ін. В онлайн-режимі на конференції виступили настоятель православної церкви Св. Іллі в Румунії о. Михайло Кобзюк і директор Вікинської козацької гімназії на Черкащині Василь Кураш. Більшість учасників з поважних причин не змогли взяти участь у роботі конференції особисто, але надали свої доповіді.

Нагадаю, що Митрополит Київський, Галицький і всієї Русі, екзарх Константинополь-

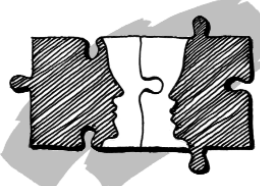
ського патріарха Петро Могила провів докорінну реформу православної церкви та освіти в Україні за католицькими та єзуїтськими взірцями.

На конференції обговорили різні аспекти життя і діяльності цього видатного діяча нашої історії та церкви. Також йшлося про пам’ятні місця України, присвячені Петру Могили, і розробку відповідних туристичних маршрутів. У Музеї гетьманства відбувся круглий стіл “Роль Петра Могили у становленні православної церкви як вагомого чинника досягнення єдності та визвольної боротьби українського народу”.

Учасники конференції переглянули документальні фільми про поїздки організаторів конференції в місто Сучава (нині Румунія), де народився Петро Могила, місцями на Київщині, де встановлено пам’ятники митрополиту, й ознайомилися з експозиціями Музею гетьманства та Ірпінського історико-краєзнавчого музею.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ,  
директор Ірпінського історико-краєзнавчого музею,  
учасник конференції  
Фото автора





# З українською мовою – до української Перемоги!

12 січня 2023 року відбулася сесія Головної ради Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка.

Голови обласних об'єднань “Просвіти” та представники творчої інтелігенції обговорили такі важливі проблеми сьогодення:

1. Соборність і національна єдність українців.

2. Мовна війна в Україні: здобутки і втрати.

Виступили: **Павло Мовчан**,

голова ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, відомий політик і громадський діяч, письменник, журналіст; **Микола Тимошик**, науковець, журналіст, публіцист, видавець; **Георгій Філіпчук**, заступник голови ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України; **Степан Волковецький**, голова Івано-Франківського обласного об'єднання, державний та громадсько-

політичний діяч, дипломат; **Віталій Міхалевський**, голова Хмельницького обласного об'єднання, кандидат фізико-математичних наук, поет, громадський діяч; **Володимир Сергійчук**, український історик, політик, письменник; **Кирило Стеценко**, голова Київського міського об'єднання “Просвіти”, скрипаль, громадський діяч; **Василь Куйбіда**, політик, громадський діяч, науковець; **Микола Васків**, літературознавець, педагог, доктор філо-

логічних наук, професор; **Петро Андрійчук**, диригент, композитор, професор; **Володимир Семистяга**, голова Луганського обласного об'єднання “Просвіти”, історик і громадський діяч; **Петро Чернега**, доктор історичних наук, професор; **Іван Заєць**, відомий політик і громадський діяч; **Леонід Мужук**, кінорежисер, сценарист, кінорежисер; **Любов Голота**, головна редакторка газети “Слово Просвіти”, письменниця, журналістка.

Визначили основні напрямки діяльності Товариства в 2023 році, в умовах російсько-української війни, коли ідеологічний фронт є надзвичайно значущим для нашої перемоги, і завдання “Просвіти” – тримати духовну лінію оборони і єднання української нації.

*Редакція газети “Слово Просвіти” надрукує статті названих тут учасників обговорення та всіх, хто до нього долучиться.*



**Ігор ЗОЦ,**  
журналіст

– Це був найважчий рік для країни і для нашого творчого змагання так само, – розповідає **Юрій Работін**. – Але мушу зазначити: як почали у 2000 році так і йдемо. Образно кажучи, наш корабель постійно в русі і до берега ще не приставав! Нагадаю, що ми проводили фестиваль і під час АТО 2014, і коли країну накрила пандемія в 2020–2021 рр., і коли в наш дім прийшла велика війна. Наше коло знало непоправних втрат. За два дні до 24 лютого відбувся у засвіті співголова конкурсу, великий чоловік, моральний авторитет української нації Іван Дзюба. У травні наш багаторічний учасник і переможець Олександр Бережний із козацьких Жовтих Вод загинув у бою на Харківщині. Редактор газети Федір Шевчук із вінницької Бершаді встиг надіслати на черговий конкурс свої “Портрети”, а вже минули його сорочки. Був на похороні свого попередника, а наступного дня за комп'ютером, як мовиться, на робочому місці й помер, не встигнувши надрукувати співчуття...

– Оргкомітет конкурсу відзначив цих достойних людей по-смертно. Це вперше прийняли таке рішення? – запитує Юрія **Анатолійовича**.

– Так, під час війни особливо гостро постає потреба пам'яті, адже учасники конкурсу теж воюють за українське слово. Наприклад, ми відзначили книгу про Володимира Малика “Я йшов шляхом українства”, яку впорядкували Ніна Іваницька та Олександр Сиченко. Книга вийшла в Лубнах до 100-річчя від дня народження талановитого майстра історичного роману, і ми вшануємо його як лавреата, хоча чверть віку, як він не з нами.

– Конкурс проводився дистанційно, адже Одеса під постійним прицілом ворога. Чи стало менше учасників?

– Дещо знизився потік листів і бандеролей – всього понад 270 робіт. Проте авторів більше, оскільки в деяких виданнях по 2–3 призвища. Надійшла також пошта зі США, Німеччини, Естонії...

**Василь Джуран** охоче поділився враженнями про здобутки учасників:

– Згадати найбільш цікаві ро-

## В обороні – “Золотослів”!

*Наша газета вже повідомляла, що в Одесі відбувся 23-й за ліком Загальнонаціональний конкурс “Українська мова – мова єднання”. Наприкінці минулого року організатори підбили його остаточні підсумки: вручили нагороди офлайн чи поштою, і навіть випустили повнокольорову газету “Золотослів”. Нагадаємо, що конкурс традиційно проходить за певної підтримки державних органів і ВУТ “Просвіта”. Через воєнний стан організатори могли б відмовитися від конкурсу, але не зробили цього. Про події фестивалю розмовляємо, зокрема, з головою оргкомітету конкурсу Юрієм Работіном, очільником Одеської регіональної організації НСЖУ і Василем Джураном, головою НСПУ в Чернівецькій області.*

боти я спробував в огляді конкурсної пошти, який вийшов у часописі “Золотослів”. З поетичних набуток виокремив би В'ячеслава Вірича, Ніну Фесенко, Віталія Демченка, Олександра Корембіла, Василя Папенка, Тетяну Булат, Василя Васкана, Михайла Гершковича... З прози – Віктора Сологуба зі “Стежиною військового розвідника”. Вперше дорогою до Одеси з Чернівців подолали: роман “Подорож у життя” Василя Аністратенка, “Яблука з Яблунівки” Тетяни Широкої, “Скельця калейдоскопа” Петра Гайворонського з Донеччини...

– Третій блок творів – зі світу дитинства, – продовжує Василь Джуран. – Одесити В'ячеслав Слісарчук і Ольга Райцена надіслали на фестиваль мови розмальовки “Новий рік у Звірограді, або Різдвяний балзам”; буковинська письменниця з Новодністрянська Галина Мельник – “Казковий зорепад”; Володимир Шевченко-Василенко з Кременчука – “Першу казку – Амелії” та “Козацькі прислів'я і приказки”...

Відгукнувся на твір Валерія М'ятовича “Нехай святиться ім'я твоє...” редактор видання Андрій Нечитайло. Володимир Шевченко, Олександр Саян і Григорій Бабенко надали “Уроки журналістської майстерності...” – про стандарти і етику в умовах військової агресії. Дмитро Шупта, радянський дисидент, підготував книгу лірики до 300-річчя з дня народження філософа Григорія Сковороди.

Належно поціновані журі книги “Ген українця” Тетяни Олійник з Івано-Франківська, “Всесвітньовідомі кременчужани” Броніслава та Оксани Сьомик, “Фемінітиви. Назви жінок” Марії Волощак зі Львова, “Неокомбатанти” Сергія Киська про правоохоронців з Донеччини, статті Світлани Масловської з Чернівців про захисників України та інші.

### Маркер героїзму

Імена переможців конкурсу традиційно зафіксували в 23-му за ліком випуску газети “Золотослів”, яка цього разу вийшла просто велетенським, як на ці скрутні часи обсягом – 68 шпальт! Здається, жодне періодичне видання до війни не друкувалося так вагомо.

І змістовно теж, адже крім традиційних привітань від очільників державних відомств, міського голови Одеси, а також голови ВУТ “Просвіта” Павла Мовчана, очільників національних творчих спілок: журналістів – Сергія Томіленка, письменників – Михайла Сидоржевського, художників – Костянтина Чернявського, у часописі вміщено чимало цікавих матеріалів. Один із таких – розмова з Уповноваженим із захисту державної мови і промовистим заголовком “М'яка сила” Тараса Кременя.

Відповідаючи на запитання про те, який відсоток громадян України буде постійно використовувати українську через десять чи двадцять років, Тарас Кремень, зокрема, наголосив, що закон визначає обов'язковість.

“Ми знаємо, що, наприклад, наше місто Одеса, де більшість населення – це етнічні українці (60 чи 70 відсотків здається), але рівень використання української мови в побуті, саме в родині, значно нижчий. Чи ставимо ми, держава, вся нація за мету досягти значно більшого використання державної мови в побуті, не лише в публічній сфері, не лише в комерції, в засобах масової інформації, а саме в побуті? На фоні того, скільки народів, скільки країн, скільки топ-політиків, скільки громадян вільних держав світу аплодують українському народові у боротьбі проти російського окупанта... Можна сказати, що українська мова стала маркером героїзму, патріотизму і боротьби вільного світу за демократію, за цивілізацію, за майбутнє не тільки Європи, але й всього світу”, – цитує Тараса Кременя “Золотослів”.

Часопис залучив до розмови і постійну авторку “Слова Просвіти” з Одеси Ярославу Різникову, яка повідомила, що віднедавна на Одещині не викладають російську мову та літературу. “В області немає російської мови як предмета. Таке рішення ухвалили заклади освіти при формуванні навчальної програми на 2022–2023



роки. Нам пропонували залишити російську мову та літературу як факультатив, але ми відмовились”, – цитує газета директора Департаменту освіти і науки Одеської обласної військової адміністрації Олександра Лончака.

Дуже важливою для розуміння ситуації на Півдні України є стаття “Крим ніколи не був і не буде “ісконно русским” кандидата історичних наук Олексія Воловича. Варто особливо увагу звернути на розділі “Тотальна русифікація українців Криму за часів СРСР” і “Як і коли ЗСУ звільнять Крим?”. Автор зокрема зазначає, що без деокупації Криму перемога над окупантами буде неповною, оскільки окупований півострів залишатиметься плацдармом для подальших військових провокацій проти України і значно обмежить свободу мореплавання та економічну діяльність нашої країни на шельфі північних частин акваторії Чорного та Азовського морів.

### Майданчик для митців

Конкурс воєнного часу не порушив традицій, відзначати мовознавців у кількох номінаціях. Водночас організатори зуміли додати до свого кола і художників – Національну спілку і Одеську обласну організацію. Її очільник Анатолій Горбенко розповів, що коли художникам запропонували принести твори для благодійного арт-проекту “Життя триває” на користь ЗСУ, у виставковому залі в Одесі, відгукнулося понад 100 осіб. Кольорові світлинки цих картин надруковано на кількох шпальтах “Золотослова”. Особливо представлено роботи

Петра Рибіна з Татарбунар – він не тільки художник, але й журналіст, редагував газету “Лиман”. Відомий у рідному краї громадський активіст, він якось розповів про свою спробу виграти вибори до Верховної Ради: щоб профінансувати виборчу кампанію продав свої картини, виступав українською, гречкою не засівав, золотих гір не обіцяв і тому програвав. Зізнався, що був розчарований і засмучений, але не жалкує. “Люди од мене хоч українське слово почули”, – згадує слова Петра Рибіна.

### “Сіверський Донець – очима молоді”

Чи не вперше за період проведення конкурсу, його організатори багато уваги приділили юним дискусіям – одразу кілька десятків віршів та есеїв надійшли з трьох областей – Харківської, Донецької і Луганської. Організував акцію начальник Сіверсько-Донецького басейнового управління водних ресурсів Сергій Трофанчук. Він розповів, що творчий конкурс серед талановитої молоді з Приднілля вперше від 2007 року довелося проводити дистанційно і подякував Юрію Работіну за підтримку.

– Ми широко вдячні за чудову можливість презентувати читачській аудиторії Одещини творчі добробки екоактивної та екоосвідомої молоді... Любов до мови і природи – невід'ємна складова любові до України. А відтак учасників нашого локального і Загальнонаціонального в Одесі єднає мова, вода і природа, – каже Сергій Трофанчук. – Сіверський Донець вже стільки днів допомагає нашим захисникам боронити українську землю від ворожої навали!

Зізнаюся, творчість юних, надрукована в газеті, схвилювала. “Загублений у часі рукопис “Чи чули ви, як річка гомонить?”, або Сто відтінків річкової “мови”, – дуже дорослий роздум дванадцятирічної Поліни Тендітної з Лимана, вірші Дмитра Кочакова (11 років, Лисичанська ЗОШ № 4), Римми Багнюк (17 років, Слов'янська). Максима Легенького (13 років, село Комишне з Луганщини) та їхніх ровесників, може, і не в зріцями літературної досконалості, але вони ширі й патріотичні. Ці твори написані дітьми, які через російських варварів тимчасово втратили домівки, а їхнє дитинство минає на тлі ворожих обстрілів, руйнувань і переїздів.

...Дуже приємно, що Юрій Работін і його волонтерська команда зуміли відзначити переможців не тільки грамотами, але й традиційно – книжками та унікальним випуском “Золотослова”. Коли цей матеріал був підготовлений до друку, Юрій Анатолійович повідомив, що днями має вийти у світ спецвипуск “Золотослова”, присвячений пам'яті Івана Михайловича Дзюби. Уклін за це!



**Микола ВАСЬКІВ**, професор, доктор філологічних наук

Насправді ці аргументи давно й мільйоноразово спростовано, проте до них уперто повертаються прихильники двомовності. Так само вперто в Україні хіба що поширювали тезу про те, як на Нюрнберзькому процесі “засудили” дивізії СС “Галичина”, а діячі з розвиненою уявою додавали ще й ООН та УПА. Поширювали, переважно добре знаючи, що брешуть.

Зараз про Нюрнберзький процес для них – “не на часі”. А от про демократичні кількамовні західні країни – це вічна пісня. “Забуваючи” про те, що у Швейцарії немає титульної нації, автохтони ретороманці становлять лише 1% населення. Немає автохтонів і в Канаді. Не більше ніж законодавчий казус – шведська мова як державна у Фінляндії, бо нею майже ніхто не послуговується. Бельгію як приклад двомовної країни наводять не так часто. Бо ця історична двомовність, двокультурність і двоетнічність є причиною постійних політичних і економічних протистоянь, перепоною на шляху формування уряду, діяльності парламенту. Так само в Бельгії немає титульного етносу (65% і більше): приблизно 59% фламандців і 40% валлонців. Кожна мовно-етнічна вперто відстоює свої культурні права навіть у дрібницях, що породжує безліч проблем.

Варто додати, що бельгійська двомовність, а заодно і канадська та швейцарська багатомовність, має не загальнодержавний, а локальний характер. У Фландрії домінує нідерландська мова, у Валлонії – французька, й лише столиця Брюссель – офіційно двомовна. У Швейцарії кантони теж територіально є одномовними, як і Квебек у Канаді франкомовний на протигагу до всієї англійськомовної решти держави. Ці приклади насправді підтверджують, що кожна унікальність підлягає загальним, уніфікованим правилам державо- і націєтворення: кожен етнос прагне захистити і розвивати власну мову й культуру; на території домінування того чи того етносу найефективнішим є використання як офіційної лише мови цього етносу; єдиною державною (офіційною) мовою в абсолютній більшості держав є мова автохтонного титульного етносу; саме ця мова отримує найбільшу підтримку щодо захисту, розвитку й упродовження в усій сфері життя. Усім іншим етносам створюють належні умови для мовно-культурного розвитку, особливо це стосується корінних народів (автохтонні національні меншини, які не мають державних чи автономних утворень за межами держави перебування; в Україні це кримські татари, кримчаки й караїми).

## Держава, законодавство й чиновництво на сторожі мови

**Відверті й латентні впроваджувачі двомовності в Україні протягом десятиліть спираються на “західні” аргументи: от досвід Швейцарії свідчить про те й те, а от досвід Фінляндії – про те й те, а от досвід Квебеку в Канаді – про те й те... Мовляв, у кожній країні своя, унікальна ситуація, яка отримує відповідне своє, унікальне вирішення.**

Тому нагадаю про досвід, давніший і сучасний, двох країн, які, попри свою унікальність, підтверджують оці загальні правила. А ще доводять, що провідна роль у захисті й утвердженні державної мови належить державі, насамперед через законодавчі акти й забезпечення належного їх функціонування, та численного корпусу чиновників і депутатів. “Слуг народу”, одним словом. Павло Мовчан уже згадував про унікально-загальний досвід Ізраїлю, який відродив свою, власну, державно-національну мову іврит (юридично – офіційна мова Ізраїлю). Відбулося це вже після створення держави в 1948 році. Проте Ізраїль та відроджений із мертвої мови іврит не був у цьому сенсі першим.

У 1919 році Ірландія здобула незалежність, проголосивши вихід зі складу Великої Британії. На той момент абсолютна більшість ірландців спілкувалася англійською мовою, рідна ж ірландська, гельська, мова майже повністю вийшла з ужитку. Можливо, вона ще не була мертвою, але напівмертвою точно, бо активно послуговувалися нею лише в кількох селах. Гельська мова вийшла з повноцінного вжитку вже у XVIII ст., проте національне відродження з другої половини XIX ст. нерозривно поєдналося з відродженням рідної мови. А в новоствореній державі, Ірландії, гельська мова стала офіційною.

Так, багато хто, зокрема і чи не найвідоміший ірландець Дж. Джойс, кепкував із того, якими смішними були постколоніальні заходи з упродовження гельської мови. Наприклад, творився власний ірландський театр як невід’ємний атрибут культури. Своїх добрих акторів ще не було, тому запрошували англійських. Ті механічно заучували репліки незрозумілою мовою й так само механічно відтворювали, отримуючи за це значні кошти. Ніби смішно. Зате зараз ірландський театр – на чільних позиціях у Європі та світі. За рахунок системних зусиль ірландської влади та національного піднесення ірландська (гельська) мова почала повноцінно функціонувати, стала справді живою.

Проте не все так просто. Приклад Ірландії переконує ще в одному: відродження й утвердження рідної мови в постколоніальному суспільстві не може бути одномоментною чи одноетапною дією – воно потребує постійних, системних заходів, законних і підзаконних актів тощо. Юридично ірландська мова в Ірландії – перша офіційна, англійська – друга офіційна. Проте після утвердження високого статусу гельської мови на довгий час ситуацію пустили на самоплив і на початок 2000-х років отримали безрадніший стан, коли англійська непомітно витіснила ірландську з повсякденного й офіційного вжитку. Попри існування значної кількості часописів, телеканалу ірландською мовою, попри те, що переважна кількість насе-

леною володіє “першою офіційною мовою”, в побуті гельською послуговується лише 2% мешканців, у банкоматах обирають ірландську ще менше – 1% (не забуваймо, що банкоматами користується ще й велика кількість іноземців, туристів і заробітчан).

Яка логіка в такій ситуації застосовувалась би місцевими русифікаторами? “От бачите, ваша автохтонна мова не має достатньо термінологічних, понятійних ресурсів, обмежена у використанні, придатна, як колись казали, для хатнього вжитку. А перспектива за мовою світовою, отже, передовою”. Логіка всіх політично-культурних колонізаторів. Здавалось би, в Ірландії така логіка взагалі беззаперечна: на відміну від російської, англійська – така світова мова, безсумнівний лідер на мовній мапі світу. То що – ірландці махнули рукою: мовляв, дійся Божа воля? Як би не так!

Політики й культурні діячі забили в усі дзвони. Не лише на словах, а конкретними справами відреагували на загрозову ситуацію. Від 2006 року від усіх урядовців і депутатів вимагають офіційно-ділове спілкування провадити лише гельською мовою. В школах і вишах за відповідь ірландською мовою ставлять вищі бали, ніж за точнісінько таку саму відповідь англійською. Держава підтримує ірландськомовні засоби масової інформації. Загалом на розвиток і функціонування гельської мови в усіх сферах буття Ірландська держава щороку витрачає близько одного мільярда єврів. Фантастична сума для трохи більше ніж п’ять мільйонів мешканців.

Прикро, що вона фантастична для більш ніж 40 мільйонів українців, навіть якщо врахувати неспівмірний рівень розвитку економік двох країн і ВВП на душу населення. А якщо порівняти плюс видатки на розвиток національної культури – то й поготів. Висновок із ірландського прикладу: утвердження, функціонування й розвиток державної мови не можна пускати на самоплив і зводити до одномоментних дій і актів – потрібна постійна цілеспрямована діяльність, що потребує значних коштів; провідна роль у функціонуванні, розвитку й упродовженні державної мови належить, відповідно, державі й чиновництву. Як і виголошують хороші гасла, заклички, апелюють до національної самоповаги, але не покладаються лише винятково на добру волю громадян, а й приймають та активно імплементують належні законодавчі акти й розпорядження.

Ще одна держава, до сучасного досвіду якої звертаюся зараз, – Латвія. Ця держава та її досвід близькі для нас ще й тим, що так само долають колоніальну спадщину спільного радянського минулого. Йдеться, зокрема, про взаємини Латвійської держави й телеканалу “Дождь”. Коли про цей конфлікт ідеться з телеканалів чи ютуб-каналів, то переваж-

но його суть зводять до того, що от зовсім випадково “дождівці” виставили мапу росії з Кримом, а журналіст Коростельов чи то помилково-випадково, чи то свідомо, але всупереч редакційній політиці висловлював співчуття російським чомобікам, яким, бачте, керівництво не забезпечило належне озброєння й побут. І десь-десь згадують чи не згадують зовсім, що “Дождь”, отримавши латвійську ліцензію на мовлення, суттєво порушив умови цієї ліцензії.

Телеканал зобов’язувався до вересня 2022 року забезпечити субтитри латвійською мовою до своїх програм і новинних випусків, які транслюватимуться в записі, зокрема в соціальних мережах, передусім у Ютубі. Однак не зробили цього й досі, провадючи паралельно судову тяганину з латвійським телемовним простору. До речі, чому ніхто не ставить вимогу забезпечити субтитрування чи переклад із російської мови до українських телеканалів, які виставляють потім у запису програми й випуски російською, бо ж прагнуть докричатися в пустелі до громадян ерефії та інших країн (яка шляхетна мета!)? Або ж запрошують до ефіру найкращих у світі російських експертів і коментаторів (треба віддати належне: значна частина їх такі фаховіша за українських)? І чому субтитрують чи перекладають англійськомовних, польськомовних, німецькомовних експертів і коментаторів?

А ось чому. За постколоніальною інерцією, а також за принципом “какая разница”, що є насправді різновидом тієї інерції, вважається, що російська мова й культура – загальновідомі на пострадянських теренах, усі й досі повинні володіти й послуговуватися нею. Та жити з переконанням, що Пушкін, Лермонтов, Некрасов та ін., як і Биков, Пелевін, Глуховський тощо – генії світової літератури, яких соромно не знати й не читати. Хоча це давно, м’яко кажучи, не так. Ще років п’ятнадцять тому переконався, що в Молдові вже підрастає покоління 15–20-річних (тоді), які не те що не знають, а й не розуміють російської. Як і років п’ять тому бачив (радіше – чув), що молоді мешканці естонського Тарту (як же – тартуська школа, Лотман тощо!) теж не розуміють російської. Навіть секретарка в деканаті факультету слов’янської філології говорила російською з дуж-же відчутним акцентом. І це закономірно: утверджуються національні, державні, мови.

Натомість українські посадовці й депутати на офіційних заходах і спілкуєтесь із іноземними журналістами (таке спілкування теж найчастіше є офіційним) спокійно та вільно переходять на російську, коли до них звертаються цією мовою (з іншими мовами в цьому сенсі – “напряг”, не через національну гордість і самоповагу, в через незнання цих мов). Спокійно сприймають російськомовні спічі

від громадян України на офіційних і публічних заходах. І вже зовсім не йдеться про те, щоби забезпечити переклад із російської від представників росії чи інших пострадянських держав на тих такі офіційних заходах.

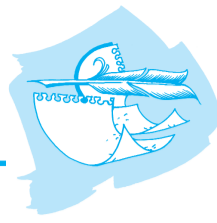
Саме таким імперським баченням керувалися представники “Дождя”, коли йшли на офіційне засідання латвійського медійного регулятора, де мали розглядати порушення ними умов ліцензії. “Дождівці” навіть не задумалися про те, якою мовою відбуватиметься засідання, не потурбувалися про перекладача. “Хіба ми з ними не порозуміємося? Вони повинні добре розуміти і знати російську. На крайняк спілкуватимемося англійською, бо й ми, і вони добре нею володіють”. Їм навіть думка не спадала, що офіційне засідання держоргану може й буде провадитися та фіксуватися лише латвійською мовою. Й ось ця несвідома зневага до латвійської мови стала, видається, останньою краплею в чаші терпіння латвійського регулятора й усього суспільства.

Зараз уже офіційно Нідерланди заявили, що нададуть осядок і ліцензію “Дождю”, хоча той досі перебуває в Ризі й наполегливо судиться з латвійцями за своє “добре ім’я”. Певно, планували залишатися надовго в Латвії, хоча припускаю, що жоден із них не вдарив палець об палець для вивчення хоч би азів латвійської. Так само припускаю, що підсвідомо “дождівці” після переїзду вважатимуть за потрібне вивчати нідерландську мову, хоча там майже всі добре володіють англійською. Бо нідерландці “не далжни” знати чи розуміти російську та не дозволять зверхньо поглядати на себе з висоти “великої рускаї культури”. Хоча це нібито належно мали сприймати “маленькі” латвійці.

Латвія вкотре дає українцям хороший урок національної самоповаги, як відстоювати своє й не мліти перед великодержавним через переляк, занижену самооцінку чи роззявляння рота від фейкової величі. Й ще рада довела, що провідна роль тут належить державі й та її службовцям. Попри те, що є громадська думка, що вони повинні прислухатися до цієї думки. Але повинні розробити насамперед чітке законодавство й так само чітко вимагати дотримуватися його.

Можемо й ми пишатися, що нарешті маємо Закон України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”. Запізнілий на чверть століття, але від цього ще більше потрібний. Та чи не ігнорують його під приводом війни? Не зважають на чітке дотримання його окремих норм під приводом “не на часі”? Наприклад, на вимогу хоч би одного учасника на офіційних заходах виступати винятково українською мовою або ж забезпечити переклад із інших мов? Можна поклатися на небайдужих громадян, які вимагатимуть (або й ні) дотримання закону, звертатимуться у відповідні інстанції... Та основна відповідальність і вимога щодо цього – до держави та її офіційних представників. Саме в цьому полягає уніфікована унікальність української “мовної ситуації”.





“Вловлюю гармонію Всесвіту. Нічого випадкового.  
Ні в небі, ні в надрах, ні в добрі чи злі. Єдиний,  
хто порушує рівновагу, — це людина”.

Віктор ТЮТЮН  
поет, журналіст

## Посиденьки в потрібних місцях

Віктор Тютюн — наш постійний автор. В його доробку є великий розділ прозових міні-атор — щирих, драматичних, мудрих і бентежних етюдів. Часом нотатка сприймається як вірш, бо все в тому — поезія. Іноді їх названо, частенько слова лунають, наче продовження мелодії, але на іншому інструменті... Читаємо — ніби слухаємо.



### Грушка

Так писалося, ніби снилося літо.

Грушка, наче букет у дружки на зеленім оксаміті корсетки. Над грудьми...

Тепло й бентежно писалося.

Тоді я обернувся і повторював слова. Соковиті, як листя. Пружинні, мов дружчин букет.

...І листочки однакові, наче слова з назв, але не з почуттів та хвилювання, а осені поземної. Грушка грушкою, яких тисячі. А треба, щоб з пелени, котра майорить над лужком і біжить до осіннього весілля.

Рими звучали у бубонах і гармошках.

Ніщо не написалося. Добре, хоч грушка ціла...

\*\*\*

Зима хоче насвистіти снігу. Зціплюю зуби!

Коли уявлю кучугури попідруки, зринають люті згадки і відповідь на пряме запитання собі: чого ти вартий?

Штормовий вітер рве на шмаття гарматні вибухи і доносить кожному луну його крику до цямрини глибокого колодязя.

Колись так Тодось Осьмачка почув Сатану.

Літературним героям легше відбутися самоту. У них є ангел-охоронець, котрий створив їх ніби для себе, але роздав кожному не відгуком з підземелля, а піснею Мавки.

На маршруті зустрічаю знайому, і вона бажає мені ангела-охоронця, перекинувши гарматний грім і льодяний вітер. Вона поспішає, бо молода і не знає, що всюди прийде вчасно.

Постривай, дитино. Піду попередю...

\*\*\*

Вночі прогуркотіло трохи і здалеку. Наче грім околицями. Важко здогадатися: чие і звідки? Херсон стривожено, але виспався.

Після 9-ї так вдарили, і не раз, та ще й там, де завжди, що будинки підсакували, наче доміно на столі. Нарешті я напишу “Великій сімці” просте запитання: чому лідери світу дозволяють найкривавішому терористові в історії людства безкарно вбивати мирних мешканців — старих, жінок і дітей?

До 10-ї гатили далекобійні гармати. Опісля прилетіли три ракети і услід вибухам почулися сирени “швидкої допомоги” й пожежних.

Стояв у дворі, згадуючи свого товариша Василя Рубана, який щодня “тегав” когось із “сильних світу сього”, радячи, як слід діяти. А я кпинив з Василя, мовляв, знайшовся наймудріший.

“Слова і голос — для того, аби їх чули!” — приблизно так відповідав Василь. Тупцюю і думаю, що є чимало іншого, аби втихомирити вбивць.

\*\*\*

4 січня 2023 року. Надворі +5. Учора грілися за +10. Вічна й невидима сила будить світ. Прокльовуються пташеням підсніжники: вони й у мороз вистоять, як і ми — за всілякої погоди.

Стріляти стріляють, як і в Києві. У Херсоні ще значно частіше. Але чомусь вдома спокійніше,

хоч я не боявся і чужини. Мільйони земляків нині засукали рукави і трудяться по світу — від Австралії до Норвегії.

Хочеться вважати, що така аномально тепла зима не випадкова. Подібне спостерігалось також у 1991-му, дуже не звичайному році.

Відпускаю душу, позираючи на ще заплушені повіки майбутньої квіткі, і бачу те, що ладна пізнати тільки вона, бо фантазія — лише інструмент, не складніший за ніж чи виделку. Завдяки фантазії Мікеланджело сконструював скафандр, а Сикстинську капелу створив з душі.

Дивлюсь на сонце об 11:20, на підсніжники, що озиваються сьогоднішніми протуберанцями до розпеченої кулі в центрі Землі, і вловлюю гармонію Всесвіту. Нічого випадкового. Ні в небі, ні в надрах, ні в добрі чи злі. Єдиний, хто порушує рівновагу, — це людина. Куди прихилиться, там і житиме.

Парость — вже знак від красивого. До торжества цвітіння залишається кілька днів. Хай зі снігом, з морозом, з повсякчасними вибухами — наша земля квітватиме.

\*\*\*

Час такий. Передзимній. Лише післяобід, а вже — вечір і темно.

У вагонному вікні — чорний квадрат. Його війна змалювала: треба, щоб всюди хіба сіріло, бо ракети і міни летять метеликами на вогонь.

Поїзд проминає сигнальні світлознаки. Потім пришвидшується на рожевих притлумлених вікнах масиву “Таврійський” і в’їжджає в темний херсонський степ, поділений навпіл Інгульцем з миколаївським.

Коли так їду до Києва, то вловлюю вогники, наче зірки в небі. Завжди, завжди згадую Григора Тютюнника, ту його гірко олауреачену повість і мудре: “Від болю прибуває ума! Така теорія”.

“Вогник далеко в степу”. Вогник — то душа. Від неї світло, яке видно здалеку, і яке народжується, коли друзі розкладають багаття, щоб горіло завжди, хай для цього треба розкорчувати трухлі пеньки і прикрити ними жар.

Тоді вогник в степу “видно і три дні”. Тоді світло зберігається на все життя.

### Листи на пелюстках

На Різдво хочеться хорошого. Повного добром і глибиною почуття й мислі. Такого, наче кутя: зерно з медом! Я не проти маку й родзинок; за те, щоб усі три куті скуштувати і наступного разу.

Водночас, відчуваю, як поряд загадаєш про поминальне коливо...

Одержав різдвяні вітання зі столиці, наших областей і з-за кордонів. Двоє близьких друзів залишаються в окупації — десятки тисяч наших людей ворог утримує заручниками, мільйони страждають у цій війні.

Тому хочеться завітати світ за очі. Зараз я — у чорта в зубах. І коли усвідомлюєш, який він багатолікий, душу мокрим рядном накриває сіра втома. Тому дивись на ікони, ніби в дзеркало.

Сьогодні в Херсоні чути постріли десь далеко на сході. Важко згадувати минулу криваву суботу. Надзвичайно складно сприймати лінгвістичний диспут про зміст словосполучень “не допустити поразки України” і “забезпечити перемогу України”. Не тепер!

Відчуваю, як світло приймають допомогу поляків, німців, французів мої друзі, котрі виїхали з Херсона вже після 11 листопада. Визволення вони відчували лише там. І від цієї думки гіркне кутя.

\*\*\*

На смарагдових узгір’ях Месхетського хребта зачитувавсь Ксенофонтвою “Кіропедією”.

Цей осяйний спогад витіснив морок. Незборима сірість фейсбучних вечірніх ковзанок зезла. Пам’ять про мудрого царя

персів — повелителя народам і чаклунам — перетворила дощ і ніч за вікном на спалахи північного саява.

Кір був розсудливим і стриманим. Так його виховали грецькі предки. Перські настанови зробили його сильним і мудрим. Він хотів миру і справедливості Європі та Азії, де вміщався весь світ. Він дістався гір Грузії та Вірменії як найчесніший суддя.

Кір не йшов завойовником, але набувачем.

Поглянувши знов за вікно, згадав, що Олександр Македонський хотів уподібнитися славетному Кірові та мріяв відновити світ Кіра після “геополітичної катастрофи”.

Щось пішло впоперек. Олександр любив коня Буцефала і свого юнака-слугу. Кір ошаслилював жінок і дарував їм царства. Ніхто не знає, з якої притичини Македонського отруїли у 32 роки...

...Унизу в Абастумані текла маленька річечка. Над потічком стояло кафе, де наливали чачу до лобію, або навпаки. Від питва і найдку текли сльози. Якщо задерти голову й довго дивитися на верхину скелі, сльози повертаються в очі.

\*\*\*

— Од вітру дерева хилитаються. Мене то страшить!

— Не дивися у вікно, то й вітру не буде...

— Можна ж бачити і не боятися?

— Ні, не можна!

За 300 днів широкомасштабного вторгнення ординської армії в Україну страхи супроводжують наші надії.

За цей час я 100 разів почув, як бояться жінки і 99 — чоловіки. Учора мій друг Олександр Андрющенко, який перебував уся окупацію, не сидів без діла і ми з ним бачилися ледь не щодня до 20 травня, написав — після другого “прильоту” в той самий будинок, — що виїде кудись, де безпечніше.

“Мишебратья” намагаються прийти зі снарядом, ракетою чи міною в кожен мирний дім. Так! Вони — воєнні злочинці. Для них створять спеціальні трибунали, кожне вбивство дитини й пенсіонера розслідують.

Нам від цього нині легше? Ні, звичайно. Особливо, коли поряд мишкують мародери.

Минулої ночі особливо багато гримотіло від “Градів”. Заграви у вікна не зазирали. І то добре. Кава стає щоранку смачнішою.

Таке Різдво — святкове багатозначно. Наша Церква каже, ніби ще слід помолитися про єдність. Тоді ми зрозуміємо душею, навіщо Христос рождається...

### Гоголь+

“Шинеля, лі, ж. = Шенеля. Москаль скинув шинелю. Рудч.”

“Шинеля з лавровими гілками” — так називалася картина народного художника РФ Зимова, присвячена 200-річчю з дня народження Фьодора Достоєвського.

Торік “уссарусса” культура святкувала ювілей видатного романіста-шовініста. Помітну частину урочистостей склав диспут стосовно висловлювання ювіляра про письменників-співвітчизників, котрі “вийшли з гоголівської шинелі”.

Хто ж сказав: “Усі ми вийшли із гоголівської “Шинелі”? Ці слова нам ще в середній школі подавали за авторством критика Віссаріона Белінського. Пізніше, тим, хто цікавилися прогресивною літературою сусідів у Заліссі, повідомили, що таке визнання “Шинелі” як колиски письменства належить іншому місцевому класикові — Достоевському.

“Насправді, згадані слова написав, як довів радянський літературознавець С. А. Рейсер..., французький критик Ежен Воґює, котрий опублікував в “Rdvue des deux Mondes” (1885. № 1) статтю про Достоевського. В ній він говорив про витоки творчості цього російського письменника”.

І мені торжества стали празником, “який завжди зі мною”, адже я вважаю, що українці “московським наречієм”, але на власній культурній основі, як у Дала й Ключевського, створили сусідам “великоруське плем’я” і пристойну літературу. Розумію, що “витоки” й “річище” — споріднені середовища, але не зовсім однорідні.

Однак в т. зв. “російській літературі” ніхто не оспорював Гоголеве “батьківство” і те, що “Шинеля” — мати їхня поем і романів. Назвемо це явище модним політекономічним терміном Гоголь+. Сперечаються лише про те, хто першим це визнав.

Виявляється, француз Воґює! А напів українець (до війни 1812 року його батько підписувався українською — “Михайло”) Достоевський і напів поляк Белінський цього не спростовують.

Сьогодні ми розуміємо, що не в “Шинелі” діло. Ця повість майже завершує письменницький доробок Гоголя. Магічний вплив на художнє слово в московській імперії справляли “Вечори на хуторі поблизу Диканьки”, “Тарас Бульба”, “Вій”, “Мертві душі” й інші твори. Особливо ж “Петербурзькі повісті”, адже в місті правила “малоросійська колонія”, за висловом Євгена Гребінюка.

Усвідомлення цього довело й так хворобливого Віссаріона “до сказу”, за його ж зізнанням. Вказуючи на Гоголя, як на приклад письменника, що “палко закоханий в Україну, але не вважаючи на це, пише російською, а не українською мовою”, а тому радив “деяким письменникам малоросійським” припинити писати на незрозумілій для всіх українській мові, якої не існує і бути не може”.

### Зневіра

Галині Паламарчук

Ніколи. Нічого. Не враз. Гойднулася гілка у лісі, схопилась брижем ковила, сльоза над рікою повисла — біжить, хтозна звідки, провісник.

Не знають ні ліс, ані степ, (сльозу прихистять океани), чому зворухнулося все, відколи не сплять у чеканні — провісник прибуде останнім.





## Епоха для вчинків

Сьогодні представляємо добірку громадянської поезії Олени Євтєєвої. Вірші про минуле та сучасність нашого величного народу пронизані любов'ю до України та вірою у її краще майбутнє.



Олена ЄВТЄЄВА

дарувало життєвому колу  
все нові несходимі шаблі.  
Ця невталена спрага –  
черпнути у неба,  
візерунком осяяти світ.  
Ця незгублена в часі творити  
потреба  
і лишать по собі світлий слід.

Воля у люди  
вирвалася в зиму оцю.  
Кулями студять  
всіх, кого кличе Тарас.  
Сили прибуде,  
вже не приборкати нас  
Пращури будять,  
дзвони у серце крізь час.  
Спала облуда  
і посміхається Спас.

\*\*\*  
Як же набрати їх номер?  
Як розповісти про все це:  
“Син ваш не прийде додому –  
снайпер поцілів у серце.  
Таких як він – вже під сотню...”  
Легіні наші милі,  
вже за межу незворотню  
зведені ваші крила.  
Вам би у груди вдихнути  
кисень з усього Майдану...  
В центрі столиці – Крути,  
але народ нездоланний.

\*\*\*  
На шальках між “втрачено”  
і “здобуто”  
незримо стає усипкований  
смуток –  
така вікова без провини спокута,  
такий цілорічний, нещадний той  
лютий...

\*\*\*  
Усю мужність – в набій,  
уже сурми заграли до бою!  
У покорі німій  
нам не стати самими собою.  
Сила славних звитьяг  
у прийдешнє влилася рікою.  
Кров'ю кроплений стяг  
наче сонце встає над тобою.

\*\*\*  
Не боюся. Нікого. Ніколи.  
Наче в іграх – щити дерев'яні.  
Ми засвоїли ще зі школи,  
що любов у серцях полум'яна,  
що Вітчизна така, як кожен.  
Саме так. Не більше. Не менше.  
Не кладайте серця до ножен –  
вони прагнуть безсмертних  
звершень...

\*\*\*  
Хай розпечене місто тобі нагадає  
про мене,  
я спадаю піском із його  
предковичних повік.  
Тут герої закутані в пам'ять  
і в наші знамена  
так безсмертно стоять  
у найвищій званні – Чоловік.  
Доростати до волі без болю і  
втрати непросто.  
Я вже вітер, розтертий полин,  
Борисфен.  
Хай же буде розкутим  
ваш внутрішній простір  
і випурхнуть крила із ваших  
рамен.

\*\*\*  
Не важать слова –  
епоха для вчинків!  
Миттєвість спливає –  
не прагни спочинку.  
Змагання триває. Гори без утину!  
Прийдешні жнива складуть  
тобі ціну.

\*\*\*  
Назавжди затам, що ми – різні!  
Підступне твоє братання  
просякнуто ядом наскрізно.  
Нестерпні твої захізання!  
Я тобі – книги, церковні дзвони,  
кращих митців і просвіту.  
Ти мені – голод, каральні заgonи,  
винищення еліти.  
Доки ти люто будеш стискати  
пальці у мене на шиї,  
кров мою пити, жадібний кате,  
хижий, ненаситний звіре?  
Доки ти будеш перти війною,  
землю мою оскверняти?  
Прірва така між тобою і мною,  
як між повзти і літати!

\*\*\*  
Мово моя забута,  
людям властиво зрікатись,  
успадкувавши пута,  
звикнути поступатись.  
Мово моя пресвітла,  
лицар готовий вмирати –  
слово твоє і титли  
урятувавши від страти.  
Мово моя терпляча,  
ти як найвище вчення  
зір повертаєш незрячим,  
вічне моє одкровення...

**Захисникам моєї Вітчизни**  
Усі сили землі я впрядаю в ці ниті,  
усі сонячні цикли і гомін води.  
Ти одягнеш сорочку і підеш  
творити  
у краю, де ніколи не буде бід.  
Я вимощую мріями всю твою  
стежку.  
Хай правічні гілки в рушниках  
зацвітуть.  
Я по білому білими шию мережку,  
а ти тільки живи тут, продовжуй  
цю путь.  
Закорінені в небо одвічно  
на чатах –  
повнять зорями, сіллю чумацькі  
вози.  
Як же вміють чекати вкраїнські  
дівчата –  
аж дивується Бог і новіють старі  
образи.

\*\*\*  
Перегорнеш біду і продовжиш  
ніколи не прагнув чужого?  
Вкраїно, величяна мати,  
допоки сумні перелogi?...  
\*\*\*  
Гаряче в грудях  
чи від любові, чи від свинцю.

\*\*\*  
На кого тобі уповати?  
До кого звести свої очі?  
Вкраїно, стражденная мати,  
який ти спокутуєш злочин?  
За що ти приймаєш цю кару –  
століття пронизані болям?  
За те, що летиш понад хмари  
і ревни сповидаєш волю?  
За те, що народ твій крилатий  
ніколи не прагнув чужого?  
Вкраїно, величяна мати,  
допоки сумні перелogi?...  
\*\*\*  
Гаряче в грудях  
чи від любові, чи від свинцю.

до “Рубців по-львівськи”. На касі  
до них наливали по сто “Зубровки”.  
Можна було вдати, що тебе  
трое!

З аеропорту їхав у центр. В  
“Інтуристі” робили духмяну каву  
зі сріблястого італійського авто-  
мата за 12 копійок.

Біля чашечок збиралося твор-  
чого люду більше ніж на партій-  
них зборах. Тут я познайомився з  
Володимиром Маняком, коли він  
ще був львівським.

Ранок зустрічаю в кафе Bud-  
zzini. Нікого не встигну побачи-  
ти, та й кави багато не вип'ю, але  
пісні звеселять молоду й пам'ят-  
ливу душу.

Пора сісти в мемуари. Як на  
кона не вийде, зате владється  
вмотитися рибалкою на березі  
цієї норавливої річки. Вона тече  
крізь віки і вирує на поворотах в  
нинішньому двадцять першому  
сторіччі.

\*\*\*  
Перетворив життя на боже-  
вільню. Довго прагнув опинити-  
ся відстороненим спокою, влас-  
норуч перекресленим тими, хто  
клявся вічною дружбою, втрати-  
ти навички професії та інші хліб-  
ні вміння.

Немає ніде мене як особист-  
ності. Спостерігаю за частиною  
персоналу, котрі поклялися Гіп-  
пократом, але вважають, ніби  
живуть і працюють серед придур-  
нів та недоумків. Важко прикида-  
тися хворим. Мертвим легше.

За десятиденку набачився, ні-  
би за все життя. Спостерігав, як  
летять чужопланетяни, як цвітуть  
пальми, як свистять повітряні ку-  
лі та віолончелють ракети.

Білочка не бачив! Десь мають  
бути руді й чорні білочка! Якщо є  
ці клятві вивірки, то зрозуміло,  
звідки стільки напастей.

Хтось має вилікувати боже-  
вільних, знаходити заховані в  
шоколадках горіхи, веселити ді-  
тей і пояснити, чому все так  
брехливе?

### В дорозі

Сніг зачав падати ще з Поль-  
щі. На станції Стальова Воля  
Преборськ летіли білі пухнасті  
сніжинки. За теплим вікном вони  
здавалися заметіллю вишневого  
цвіту. Далі – завірюхою, а ближче  
до Львова, коли звечоріло, нама-  
лювалася ряба зима. А вже Київ  
узляла під крило біла сибірська ку-  
ріпка.

Порівняння викликало гірку  
досаду. Я їхав на Батьківщину, але  
не додому. Моя хата в Херсоні  
здрігалася, наче мокро щеня, то  
від ракет, котрі руйнували Мико-  
лаїв з такою ж люттям, як стіно-  
битні машини, але ще й розрива-  
ли живих на шматки; то її стіни  
тремтіли від гуркоту броньованої  
техніки, що рухалася ледь не по-  
під вікнами, або вибухів десь у  
місті.

Щодня, будь-якої години,  
кожну хвилину їду додому. Повз  
пори року, крізь міста і села, зу-  
стрічаючи близьких, але не рідних  
людей – шукаю знаку й привіту,  
вирослою мир та спокій в розтри-  
воженій душі. Звідки й сили бер-  
уться? Мене цей стан заглиб-  
лення непокоїть.

Та знову й знов згадую притчу  
киримли про людину зі званням  
“мусафір” – подорожнього, кот-  
рий облишив свій дім в пошуках  
істинного.

Я вирушив тоді, коли ще не  
вмів ходити. Отак все життя вчу-  
ся.

\*\*\*  
У генах твоїх – воскресіння.  
Ти Правда і Сила світу.  
впокореним ти прозоріння –  
свобода в тобі Заповітом.  
У венах нуртує наснага  
ворожою злюю кропити.  
Із попелу, поту, звитьяги  
зроста життєдайнеє жито.

\*\*\*  
За тебе вийшли ріки з берегів.  
Дніпро ревучий погукав до бою,  
дуби правічні постають стіною,  
Ярило випікає ворогів.  
За тебе обереги і мечі,  
полки Героїв крізь усі століття,  
терни колючі і квітуче віття,  
правиця побратима на плечі.  
За тебе первозванні і святі  
римують перемогу твою з Богом,  
тріумф свободи пишуть епілогом  
і прокладають осяйні путі.

\*\*\*  
Що у тобі від тієї епохи,  
де гартували свинцем? Стала  
сталлю?  
Вже вгамувалось, дишеш потроху.  
Зарубцювала криваві провалля.  
Тільки от маритьяся вночі

безсонні –  
ні порятунку нема, ні спокою, –  
перетолочують коні червоні  
всю твою землю з людьми і травою.  
Ще долинає із давнього мороку  
втратами пісня сполінена.  
Тисячі тисяч, відданих Молоху  
в безвість упали, не втримала.  
Ти шепотіла: краще б загинула  
з ними – у яму із хати,  
ніж дожити отак вполовинено  
і до кінця пам'ятати.  
Вицвілі очі – вікна у пустку.  
Урвища пам'яті вистели мохом...  
Вишита прострілом мамина хустка  
квітом і скреготом – в нову епоху.

\*\*\*  
Я могла б оповісти тобі Україну  
могутніми водами всіх її рік,  
що радісним гуркотом, лагідним  
плином  
славлять цю землю повік.  
Дужий Дніпро, неосяжні Карпати  
краще промовлять, ніж я,  
про сторону, що Вкраїною звати,  
про тайну, що навіки моя.  
Я могла б оспівати усю її силу,  
біль і славу змужнілих синів.  
Та промовиста пам'ять і свіжі  
могили,  
куди цвіт український злетів...

### Моїй нації

Гідно так завше, стримано  
думка твоя перлиною  
котиться у світах.  
Сила твоєї мудрості  
рівна хіба що мужності  
тих, хто приборкав страх.

### Українці

Це одвічне бажання –  
засіяти поле,  
щоб зерно поверталось землі,

Нікому. Нічیه. Ніде.  
Ніхто! А на горбик –  
хрестик.  
Не заїде в господа гостей –  
провісник здійнявся  
перевеслом.  
Господь скасував прищестя.  
17.01.2018

### Григоренко, Анатолій

Прокинувся посеред ночі.  
Приснився Анатолій Григоренко.  
Наче сидимо один перед одним, а  
він, знай, повторює: “Чому живу  
з позиції захисту? Доки?” Не ві-  
рю ні в сні, ні в прикмети, але  
зважаю на все, що стається зі  
мною та довкола. Побіг, переві-  
рив. Ні в печально-проникливих  
і мудрих передмові однокурсни-  
ків Михайла Наєнка до збірки  
його поезій “Во храм душі”, ні в  
післяслові Анатолія Сисоя не  
вказані дати народження й вибуття.  
Ще подививсь – далеко до  
офіційних пошанувань. У червні  
йому сповнилося б 80, а в квітні  
буде 16, як Толі більше немає. Та  
й без прикметного знаку нічого  
не трапляється. Чому ж ти знову  
опинився біля столу? Може, щоб  
я переказав:

*І віжки, віжки попустіть  
Моему ніжному народу.*

Подався по Херсону, до  
кав'ярень, відгадувати загадки,  
вигублювати смуток, відігрівати-  
ся знайомими Григоренковими  
рядками: “Отак я був. Отак я є. /  
Немає роду переводу. / Я чисто  
ніс ім'я своє, / З моїх долонь пи-  
ли ви воду”.

### Херсонський снотик

У порівнянні з пугіним повіт  
чесніші. “Дам, але за гроші!” Або:  
“І за гроші не дам!”

А цей “бл\*дь” (в давнину у  
московському війську цим сло-  
вом називали товар в обозі, тобто  
рід не визначений) крутиться во-  
шею на гребінці. То є україн-  
ський народ, то його немає в по-  
міні, то знов є, проте однаковий  
з російським.

Учора увімкнув радіо. На FM  
знайшов лише “Радіо НВ”. Там  
почув про візит Зеленського до  
Байди в гості. Сподівався вночі  
дідзнатися подробиці. Дзузьки –  
на цій хвилі знову якась “паРа-  
ша”.

Передають слова Пуйла, як  
він “всегда веріл”, що вони з “ук-  
раїнцями” один народ, і що бу-  
дуть знову “навеки вместе”.

Коли? Не тоді, як воскресне  
здохла внаслідок “геополітиче-  
скої катастрофи”, а коли вони по-  
будують підводний човен “Імпе-  
ратор Александр 3”.

Так і натякає, сучий син, про  
“рускій корабль”! Так і проситься  
бл\*дь на... на кукан!\*

\*Кукан, тюрк. – в просторіччі  
мотузок.

N. F.

Сіріє... Вибілює сніг світанок,  
зіниці свічок мерехтять

у вікні.

Крихти смачних забаганок  
визбирає пам'ять  
гостинцем під новий рік.  
Тобі, моє лихо, себе подарую,  
щоб знало ти радощів смак.  
Тобі, моє шастя,  
тобі, моя доле,  
тобі, моя крихітко  
я ще погарую –  
хай оминає журба.

**Мої посиденьки  
в потрібних місцях**  
Колись у Львові біг з вокзалу



# Володимир Мельниченко: Сім років після семи десятиліть

Сергій ГАЛЬЧЕНКО,

кандидат філологічних наук, лауреат Державної премії України в галузі освіти, заступник директора Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України

Під такою несподіваною й точною назвою побачило світ біобібліографічне видання<sup>1</sup>, в якому йдеться про творчу, науково-публіцистичну діяльність упродовж названого періоду знаного вченого, шевченкознавця і грушевськознавця, доктора історичних наук, академіка НАПН України, заслуженого діяча науки України та яскравого публіциста, письменника, літературознавця і мистецтвознавця, почесного академіка Національної академії мистецтв України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка.

На обкладинці книги – фундаментальні монографії, видані за цей час, але мою увагу найперше привернули колажі двох статей автора у всеукраїнському культурологічному тижневику "Слово Просвіти". Перша з них під назвою "Тарас Шевченко: "Довелось запити з московської чаші московську отруту"" побачила світ саме в день початку загарбницької війни Росії проти України 24 лютого 2022 року. Вчений закликає усіх українців обов'язково пам'ятати Шевченкові слова про те, що він полине "до самого Бога" лише після того, "як понесе з України у синєє море кров ворожу..." І додає від себе: "Тарас Шевченко закликає до "Заповіт" значно більше пророчого сенсу, ніж ми досі вважали..." Ішлося про неминучу збройну боротьбу з імперською, загарбницькою Московщиною, що в той час уже топтала українську землю...

Коли тижневик "Слово Просвіти" відновив свою роботу в травні 2022-го, в першому ж номері було вміщено його публікацію "Михайло Грушевський: "Се продовження того самого завдання на винищення українства"". Було надруковано також вражаючу статтю "Мусій Кононенко: "Москву покинемо... Кожен буде на рідній мові говорити"". Мені приємно, що привернув увагу вченого до постаті цього українського письменника-патріота.

Затим були публікації, в тому числі в "Українській літературній газеті" та Всеукраїнській газеті "Освіта і суспільство", назви яких говорять самі за себе: "Тарас Шевченко: "Москалі – чужі люде...""; "Тарас Шевченко: "Як Сагайдачний з козаками Москву воював""; "Феномен Івана Мазепи в історичних судженнях Тараса Шевченка і Михайла Грушевського"; "Дмитро Павличко: "Україно, ми йдемо до бою – дай нам смертоносного меча!"" та ін. Загалом за перші пів року війни вчений опублікував близько 20 статей, про які виснувано:

**"Системна публікація Володимиром Мельниченко серії спеціальних статей в екзистенційний час історичного протистояння українського народу російській агресії стала вражаючим прикладом оперативної, дійової й блискучої наукової публіцистики, що заслуговує на пам'ять і повагу".**

Володимир Мельниченко ніколи не приурочував вихід книг до своїх ювілеїв, але в цьому столітті вони виходили майже щорічно, а, скажімо, у 2005–2007 рр., які обрамлювали його 60-ліття, було видано 6 (!) монографій. Не є ювілеєм і 77-річчя, просто через чималий час після повернення з Москви, де у 2001–2015 рр. Володимир Мельниченко очолював Національний культурний центр України й заодно видав українською мовою понад 20 унікальних українознавчих книг, якось зринула у нього думка про те, щоб підбити підсумок зробленого вже в Києві, тобто після сімдесяти...

Непросте видання впорядкував і написав до нього ґрунтовну й цікаву передмову Володимир Стеценко – історик і філософ, викладач Богуславського гуманітарного коледжу імені І. С. Нечуя-Левицького, відмінник освіти України, упорядник кількох книг Володимира Мельниченка і автор низки статей про його творчість. І він вчинив мудро, вивісивши головну дійову особу своєї розповіді з історичного відтинку початкового півторадесятиліття віку ХХІ-го,

коли Володимир Мельниченко кермував Українським домом. Звісно, цей період виходить за межі біобібліографічного видання, проте без нього портрет Володимира Мельниченка в інтер'єрі крутозламного часу (саме він найчастіше вживає це визначення в українській науковій публіцистиці) був би неповний.

Саме в цей період учений створив фундаментальну трилогію з авторських енциклопедій-хроноскопів: "Шевченківська Москва" (2009), "Гоголівська Москва" (2011), "Москва Михайла Грушевського" (2014), що посіла видатне місце в українознавстві. Нічого подібного у світовій історіографії не було. Павло Мовчан назвав книги Володимира Мельниченка з шевченкознавства і грушевськознавства "безцінними виданнями про національних лідерів".

Володимир Стеценко переконливо показав, що генеральний директор Українського дому задовго до масштабного збройного вторгнення Росії в Україну застерігав: "На початку третього Шевченкового століття мусимо визнати, що історія Тарасових зустрічей із Москвою – реальних і віртуальних – нас майже нічого не навчила". **Познайомившись із черговою книгою Володимира Мельниченка, що вийшла навесні 2014 року, Дмитро Павличко писав йому: "Дуже дякую за "Москву М. Грушевського". Сучасна московська влада за таку енциклопедію-хроноскоп про найвидатнішого українського націоналіста мала б Вас замкнути на багато літ до криміналу..."**

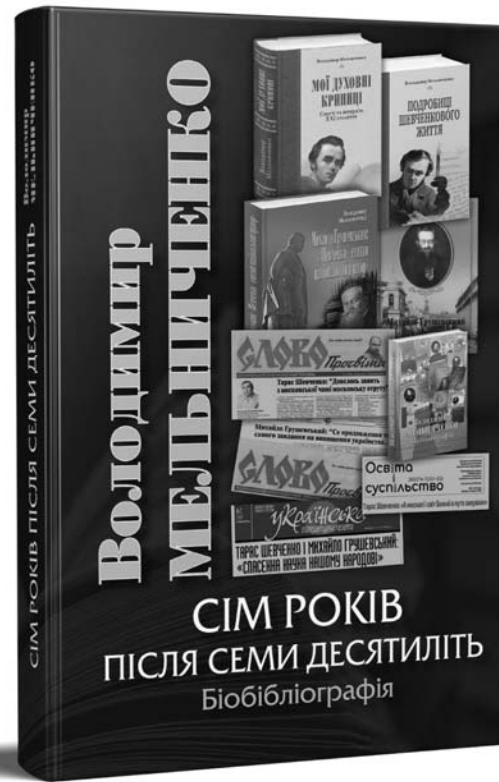
Володимир Стеценко приєднався до моєї давньої оцінки трудів Володимира Мельниченка: "Лише мужній український патріот здатен був опублікувати подібні праці і Москві..." Втім, є щодо цього й інші знаменні висновки, скажімо, Віталій Абліцов лапідарно зазначив, що видання Володимира Мельниченка – "це без перебільшення громадянський подвиг".

Мені вже доводилося писати й про те, що Володимир Юхимович "з тих українських патріотів, для яких любов до Батьківщини, говорячи словами Івана Франка, не сентименти, не національна гордість, а нелегка й важлива ноша, вложена долею на їхні плечі". Саме так Володимир Мельниченко показав себе в іпостасі генерального директора Культурного центру України, який здобув статус Національного під обраним ним девізом Михайла Грушевського: "Ми повинні пам'ятати, що представляємо великий народ і зобов'язані представляти його з достоїнством". Володимир Стеценко наводить слова видатного керівника Українського дому в Москві:

**"Я вважаю, що Національний культурний центр... був останньою могутньою спробою незалежної, цивілізованої, європейської України показати Московщині єдину можливість мирного, культурного співіснування двох абсолютно різних держав... Росія вкотре вибрала за краще ворожу, погортів агресивну війну проти нашого народу, й цього разу спалила безповоротно цивілізовані стосунки з Україною..."**

Володимир Мельниченко значно поглибив наші можливості пізнання ментальності сучасної України через історичне бачення та сприйняття смурної від крові Москви Тарасом Шевченком і Михайлом Грушевським, який закликав українців визволитися від "песього обов'язку" перед Московщиною. Вчений уперше створив рідкісні московознавчі книги з українським науковим фундаментом і змістом. Такі справді глибокі дослідження ніколи особливо необхідні Україні...

Новий відлік історичного часу для Володимира Мельниченка зафіксував Іван Драч, який умотивовано вважав його незамінним на посаді генерального директора Культурного центру, і у статті "Чоловік з Медвіна", приуроченій у "Слові Просвіти" до 70-річчя вченого в лютому 2016 року, писав: "Чи є незамінні люди? Є!.. Гадаю, після ювілею в нього почнеться київський період... Людина з Медвіна, шабляного Будьонним, незнищима – зі



скарбами знань, з неймовір'ям майбутніх злетів".

Володимир Мельниченко своїми трудами підтвердив упевнений прогноз великого друга. Довгі роки будучи суцільно й вичерпно публічною людиною, повернувшись до Києва, він відмовився від інтерв'ю, щоденних виступів і повністю занурився у науково-публіцистичну роботу. Між іншим, автор передмови вірно зауважує, що для такого радикального переключення потрібна міцна воля. Та саме її у Володимира Юхимовича цілком достатньо.

Володимир Стеценко послідовно розповів, що вже в Києві мало не кожного року виходили фундаментальні книги, в яких Володимир Мельниченко знову й знову стверджував себе провідним українським шевченкознавцем і грушевськознавцем. За словами Миколи Жулинського про книгу "Михайло Грушевський: "Шевченко – свяятий національний прапор"" (2017), ніхто до Володимира Мельниченка "не спромігся на такий обґрунтований і всебічний аналіз оцінок Михайлом Грушевським творчості Тараса Шевченка та її актуальності у будь-який період історії України..." **Закономірно, що 2018 року вченого удостоєно звання лауреата Міжнародної літературно-мистецької премії імені Григорія Сковороди "за серію фундаментальних праць у галузі шевченкознавства та грушевськознавства".**

Саме ці неповторні дослідження пронизують і книгу Володимира Мельниченка "Мої духовні криниці. Статті та інтерв'ю ХХІ століття" (2019). Аналізуючи видання, відомий український історіософ і політолог Василь Ткаченко зробив важливий висновок щодо автора:

"Його творчий доробок далекий від загальних розумувань – він провокативно документально просякнений, наповнений ґрунтовним знанням історичного матеріалу і різкої конкретики повсякденного життя і побуту. І в цьому документалізмі професійного музеєзнавця, помноженого на глибоке історіософське сприйняття і відтворення суспільного життя – оригінальність і неповторність його творчого почерку. А відтак у знакомому ряду провідних шевченкознавців Володимир Мельниченко, як на мою думку, має повне право задекларувати: "Я такий же, як усі – я не схожий ні на кого". І в цій іпостасі доктор історичних наук, академік Володимир Мельниченко уже посів своє законне місце у світовій Шевченкіані".

**Значним творчим внеском у сучасне шевченкознавство стала монографія Володимира Мельниченка "Подорожі Шевченкового життя" (2021), що виростила з однойменного проекту, здійсненого ним у всеукраїнському тижневику "Слово Просвіти". До речі, за сім років, про які йдеться, у "Слові Просві-**

**ти" побачили світ понад 100 статей автора...**

Неодмінно відзначу завершення вченим і передачу до видавництва Грандіозної праці "Нове прочитання Щоденника Тараса Шевченка", над якою він працював майже десять років. Як науковий редактор, зазначу, що Володимир Мельниченко здійснив, здавалося, невідому для одного працю, не лише переосмислив і доповнив новою інформацією більшість уже відомих тлумачень Шевченкових записів, а й створив 1,5 тис. абсолютно нових коментарів. Особливо відзначу, що коментарі, створені задовго до підступного збройного нападу Росії на Україну, розкривають справжнє ставлення Тараса Шевченка до ментально ворожої Москви й агресивно-підступних москалів, аж до його пророчого заповіту порвати московські кайдани й окропити волю "вражою злою кров'ю..."

Важливо, що Володимир Стеценко докладно розповів, як у вересні 2018 року Володимир Мельниченко запропонував присвятити чергові Міжнародні Шевченківські читання в Каневі 2021 року до 160-річчя з часу смерті Кобзаря, новій Біографії Тараса Шевченка, створення якої в кількатомному академічному форматі колективом найвидатніших авторів, на його погляд, уже назріло. Так і сталося, і у вересні 2021-го вчений виступив на читаннях із заголовною доповіддю, відразу опублікованій у "Слові Просвіти", в якій запропонував концептуальний абрис наукової колективної Біографії Тараса Шевченка.

**Сказаного достатньо, щоб усвідомити лапідарну точність висновку видатного літературознавця, академіка Миколи Жулинського: "Володимир Мельниченко виконує титанічну працю на стратегічних магістралях сучасного шевченкознавства".**

Окремо відзначу, що має вельми солідний вигляд окремий розділ книги "Вибрані публікації про творчість Володимира Мельниченка у 2016–2022 роках", авторами якого є Юрій Барабаш, Світлана Брижицька, Іван Драч, Микола Жулинський, Василь Ткаченко, Наталя Федорченко, сам упорядник видання Володимир Стеценко і, звісно, Сергій Гальченко.

Настав час підсумувати, що половину своїх книг – 25 (!) і майже половину статей – понад 360 (!) Володимир Мельниченко видав у роки, які вже вважаються пенсійними, зокрема, після вручення йому Шевченківської премії. У цій історичній хронології семирічний відтинок, який розглянуто, посідає достойне місце – чотири фундаментальні монографії, а п'ята передана до видавництва, та два солідних бібліографічних видання, тобто всього 7 (!), і понад 170 статей. Далі цитую Володимира Стеценка: "Такий яскравий приклад потужної і результативної творчості в Срібному віці. Як тут не згадати мудру максиму німецького письменника Фрідріха Шіллера: "Не в роках – у повноті життя, ось у чому цінність буття!"

Та мені врзалися в пам'ять мудрі слова Павла Мовчана про Володимира Мельниченка, написані півтора десятиліття тому:

**"Він ніби спонукає важливим для людини стремлінням: показати реальність безмежної тривалості нашої душі, яка причетна до визначальних у нашій науці імен, подій, часу та простору. Душа формується і далі, порушуючи докази своєї причетності до великого масиву, який зветься Україною".**

На завершення зауважу, що це біобібліографічне видання має вельми наснажуючий характер, особливо для людей творчих. Я, скажімо, лише на півтора року молодший від Володимира Юхимовича і, хоча працюю, без перебільшення, багато й постійно, дуже збадьорився твірною лінією його життя після сімдесяти, що настійно кличе не загрузати в самозаспокоєності, не спочивати на лаврах минулих здобутків...

<sup>1</sup> Володимир Мельниченко. Сім років після семи десятиліть: Біобібліографія / упорядкув. і вступ. ст. В. А. Стеценка. – К., 2022. – 328 с.





## Від УПА – до ЗСУ! До перемоги! Без права на поразку!

Ольга РУДАНЕЦЬ,  
заслужена працівниця культури  
України, голова Конгресу україн-  
ської інтелігенції Коломиїчини,  
відповідальна секретарка Коло-  
мийської “Просвіти”

Наші оборонці зламали всі підступні плани ворога і заставили світ постати на боці правди й історичної справедливості. Світла – проти темряви. Людяності – супроти людиноненависництва. Вони сміливо взяли за свої гасла ідеали всіх попередніх поколінь борців за волю України, які зуміла донести до наших днів легендарна УПА. Час, який так красномовно заповідав Степан Бандера, настав: “Настане час, коли один скаже “Слава Україні”, а мільйони йому відповідатимуть “Героям слава!” Істинно, ці гасла звучать сьогодні мільйонами голосів різномовних народів з найвіддаленіших просторів різних континентів. І знову заради нашого права на вільне життя в рідній Україні складають голови найкращі сини і доньки нашого народу.

Такий час потребує виразних національних ідеалів, на які звернені погляди і які стають взірцями, живими легендами. З волі Божої і подвижницького чину заслужив таке право наш Герой – жива легенда, сотенний УПА Мирослав Симчич (“Кривоніс”), якому Господь продовжив віку за вкраденим окупаційним режимом 32 роки, 6 місяців і 3 дні поневірянь по тюрмах і таборах, у холодних карцерах і тюремних казармах. На численні звернення і вимоги громадськості впродовж не менше 20 років про визнання його Національним Героєм 14 жовтня 2022 року на сайті Президента було оприлюднено Указ про визнання Мирослава Симчича (“Кривоніс”) Героєм України.

Для вручення відзнак Героя до скромного помешкання в Коломиї приїхала очільниця Івано-Франківської облдержадміністрації Світлана Онишук. Власне, за цей короткий відтинок часу вона вже двічі побувала в оселі

**Ось такий наказ сотенного УПА, Героя України Мирослава Симчича (“Кривоніс”) став головним посилом для сучасних оборонців України від московської орди в дні його столітнього Ювілею. Так склалося, що 2022 рік – рік 80-річчя створення УПА – передав естафету героїки і звитяг УПА нашим мужнім захисникам із ЗСУ, адже московська орда знову посунула повномасштабною війною на нашу багатостраждальну землю.**

“Кривоніс”. Вдруге приїхала 4 січня 2023 року напередодні славного 100-літнього ювілею зі святковими вітаннями і подарунками, отримавши у відповідь наказ Сотенного “Від УПА – до ЗСУ! До перемоги! Без права на поразку!” З рук “Кривоніс” Світлана Онишук прийняла шаблю часів Першої світової війни (від змагу січового стрілецтва), а також книжку “Брати Грому” про життєвий подвиг Сотенного і десяти-томний художній літопис УПА лавреата Державної премії України ім. Тараса Шевченка Михайла Андрусика з таким наказом для передачі Верховному Головнокомандувачу Володимиру Зеленському.

А 5 січня 2023 року Коломию приймала багато гостей, близьких і далеких, і в такому, майже родинному, поважному товаристві пошанувала Ювілянта. Розпочалося вшанування акцією покладання квітів до пам’ятника борцям за волю України, в якому увіковічена постать Мирослава Симчича. Символічно квіти від Сотенного до підмурівку поклали п’ятеро його онуків: Катерина, Мирослав, Дарина, Андрій, Василь – третє молоде покоління, яке виховується на прикладі подвигу Героя і залишається вірним ідеалам борців усіх поколінь за волю України. Тут прозвучав Гімн України у виконанні духового оркестру Музичної школи №1 ім. Анатолія Кос – Анатольського. Потім вшанували отці Коломиїських епархій УГКЦ і ПЦУ, а також капелан Львівського Братства ОУН–УПА, давній друг і побратим Мирослава Симчича отець Михайло Нискогуз помолилися за всіх борців за волю України, за нашу перемогу у війні з ординцями і за подовження віку нашого Героя. Опісля святочна спільнота разом із зведеним хором міського управлін-

ня культури під супровід оркестру заколядувала уродинникові біля його помешкання і виконала Гімн “ОУН”, що вже став Гімном сучасних ЗСУ, – “Зродились ми великої години”. Господарі в особі дружини Мирослава Симчича, Раїси Андріївни, синів Ігоря і Мирослава запросили всіх до світлиці Музею історії міста Коломиї для продовження ювілейних урочистостей.

Незважаючи на суворі воєнні будні, небезпеку повітряних тривог і вимкнення світла, короткий і не по-зимовому сирий день, ошатна світлиця музею виявилась замалою, щоб вмістити всіх охочих. Але ті, кому навіть довелося простояти більше двох годин у переповненій залі, своєю присутністю засвідчували Героєві Симчичу і Героям нашої доби свою владність і шану.

На вході до зали всі отримали персональні ювілейні календарики на 2023 рік з постаттю “Кривоніс” (виготовлені з ініціативи і коштом Музею історії міста Коломиї, директором Ульяна Мандрусак) та листівки “Мирослав Симчич (“Кривоніс”)” з культурологічного проекту “Вивчаймо нашу історію”, видану до 80-річчя УПА (засновник Валерій Ковтун). Крім того, делегаціям і організаціям були роздані великі настінні календарі з постаттю “Кривоніс”, виготовлені друкарнею ім. Шухевича за кошти обласного бюджету.

Програма цієї частини пошанування стала своєрідною ювілейною книгою для Героя і про Героя, в якій переплелися і доречні мистецькі сюжети, і палкі слова вдячності багатьох речників.

Хор “Просвіта” МПК “Народний дім” за участю членів Коломиїської станиці Братства ОУН–УПА (художня керівниця Світлана Гартат) виконав низку патріотичних пісень, які ще до-

недавня співав у хорі Коломиїської станиці Братства ОУН–УПА Мирослав Симчич: “Ой у лузі червона калина”, “Батько наш Бандера...”, “Боже великий, єдиний”. Разом з хористами співали всі.

Присутні переглянули короткий відеосюжет, а також фрагмент з архівів ювілейного проекту НТК до 200-ліття від дня народження Тараса Шевченка: “Кривоніс” читає “Розриту могилу”.

Учасники Народного театру ім. Василя Симчича МПК “Народний дім” Олег Перлюк, Марта Телішук, Христя Парашук прочитали вірш “Кривоніс” Ольги Задубрівної.

Довгу вервицю вітальних виступів шедро приймали дружина Героя Раїса Андріївна, сини і внуки. Слова вдячності і шани за життєвий подвиг сотенному вголошували: Михайло Андрусак – біограф сотенного, автор книжки “Брати Грому”, лавреат Державної премії України ім. Тараса Шевченка; Михайло Королик – керівник справ Івано-Франківської обласної ради; Любомир Глушков – голова Коломиїської військово-цивільної адміністрації; Іван Угрин – голова Коломиїської районної ради; Михайло Качанський – заступник голови Коломиїської міської ради; Степан Брацонь – голова Конгресу українських націоналістів (м. Київ); Євген Луцаков – почесний голова Спілки офіцерів України, колишній депутат Верховної Ради України (м. Київ); Богдан Борович – голова Всеукраїнської Булави Братства ОУН–УПА; Михайло Нискогуз – отець-капелан Львівського Братства ОУН–УПА; Василь Пазиняк – колишній депутат Верховної Ради України, друг сім’ї; Святослав Шеремета (м. Львів); Микола Посівнич (м. Львів); Ми-

рослав Глубіш (професор із Дрогобича); Марія Грималюк – Коломиїська станиця Братства ОУН–УПА; Микола Симчич – письменник, кандидат фізико-математичних наук, член НСПУ і НСЖУ, автор 9 книг; Ірина Шепетюк – від Спілки політв’язнів.

З особливим трепетом прозвучали слова гордості за свого дідуся-Героя від усіх п’ятьох онуків. Від синів слово тримав старший Ігор, який представляв інтереси Коломиїської громади в депутатській сотні першого демократичного скликання (1990–1994), донедавна очолював Спілку Української Молоді, а сьогодні в лавах ЗСУ боронить Україну від рашистської орди. Суголосними були почуття його молодшого брата Мирослава, який продовжує справу старшого брата і сьогодні є очільником СУМ. Розчудлена душевними подяками, які адресувалися і їй, вірній подрузі Героя, схвилювано згадувала спільно розділену долю дружина Раїса Андріївна Симчич.

Дякували Господу за можливість жити і переймати найсвятіші для кожного українця цінності від свого старшого побратима – Героя-ювіляра всі просвітяни, які прийшли пошанувати його. Очільник Коломиїської “Просвіти” Василь Глаголюк на всіх просвітянських заходах мав за честь визнавати, що в її рядах є її почесний член, вихованець і активний учасник матірної “Просвіти”, нагороджений найвищою просвітянською нагородою – медаллю “Будівничий України” – Мирослав Симчич, сотенний “Кривоніс”.

Вкотре переживаючи такі піднесені і національно означені миттєвості, переконливо стверджує себе в непохитній вірі, що ніхто і ніколи не зможе підкорити і зробити рабом народ, який має таких Батьків, який має таких Синів.

“Від УПА – до ЗСУ! До перемоги! Без права на поразку!” Послушно приймаємо твій наказ, батьку Сотенний, і об’єднані в єдину і незламну українську націю йдемо до перемоги!

## Його називали гетьманом — за козацьким звичаєм

Олександр ЗІНЧЕНКО

Народився він 15 травня 1946 року в селі Плоска Дубнівського району Рівненської області. Після закінчення Львівського державного університету ім. І. Франка у 1969 році був направлений до Уфи, де розпочав трудову діяльність інженером-програмістом Інформаційно-обчислювального центру місцевого двигунобудівного заводу. Працював в організаціях та на підприємствах з програмування та експлуатацією обчислювальної техніки.

Українській діаспорі Володимир Борисович відомий, перш за все, як справжній патріот України, людина, яка упродовж свого життя в Росії виконувала вагомий подвижницьку роботу, спрямовану на відродження та розвиток української культури та мови в Башкортостані. З 1992 року він очолював Республіканський національно-культурний Центр українців “Кобзар”.

До особливо відчутних успіхів Центру маємо долучити створення в Башкортостані на початку нинішнього століття 11 державних шкіл різного типу з вивченням української мови, підготовку педагогічних кадрів з викладання

**Сумна звістка надійшла з далекого уральського краю: на 77-му році життя пішов за межу Вічності голова Республіканського національно-культурного центру українців Башкортостану “Кобзар” Володимир Борисович Дорошенко.**

української мови та літератури на філологічному факультеті Уфимської філії Московського державного відкритого педагогічного університету ім. М. А. Шолохова. Прикро, що у світлі останніх подій більшість цих освітніх ініціатив зусиллями російської влади були знівельовані, але в наших серцях лишилася вдячність подвижникам із Башкортостану за їхню величну працю.

Володимир Дорошенко був ініціатором проведення Шевченківських читань у Башкортостані, Республіканського фестивалю “Ой, радуйся, Земле”, Міжнародного дитячо-молодіжного фестивалю “Червона калина” та інших. Організатором українського дитячого табору “Кобзарик” у Башкортостані та організатором української газети “Криниця”. Крім того, він постійно опікувався українськими родинами, гуртував їх навколо себе, долучав до збереження прадавніх традицій нашого народу, щоб не згасли вони в далекім від України краї. А вони на томість шанобливо називали його своїм гетьманом, батьком – за ко-

зацьким звичаєм...

Володимир Борисович доклав чимало зусиль до створення української бібліотеки в Уфі, яка налічує понад 3000 примірників, і Народного хору української пісні “Кобзар” – одного із найвідоміших колективів української діаспори Росії. Він був постійним його учасником, прагнучи популяризувати українську культуру на території, куди на початку ХХ століття, в часи Століпінської реформи, перебралися українці, у тому числі з Полтавщини, в пошуках вільних земель.

Мені випало щастя бути особисто знайомим з Володимиром Борисовичем: у 2009 році побувати в Уфі та в кількох прилеглих селах біля неї, де компактно живуть українці. Там щороку проходить головне свято українців Башкортостану – Івана Купала. Звідти привіз не тільки приємні враження, а й чималу бібліотеку, подаровану в тім числі особисто Володимиром Борисовичем. Здебільшого це книги з його публікаціями, в яких він порушував чисельні проблеми української

діаспори: вивчення рідної мови, збереження національної культури тощо.

На жаль, відсьогодні про Володимира Борисовича будемо говорити тільки в минулому часі. Багато українців зберуться провести його в останню дорогу. Знайомі, які повідомили цю звістку, розповідають, що він з великим гнівом сприйняв вторгнення Росії в Україну, дуже переживав з цього приводу, що, врешті-решт, підірвало його здоров’я. Далі любляче Україну серце не могло витримувати трагічних звісток з пра-батьківщини.

На схилі літ він сподівався ще раз відвідати Україну, мріяв, що свій останній спочинок знайде у рідній Рівненщині. Але не судилося... Тож рідні та друзі поховали Володимира Борисовича не в Уфі, де він весь час жив, а в маленькому селі Золотоношка Стерлітамацького району, де більшість жителів – українці. Так він заповідав.



Прощай, друже! Сподіваюсь, вас приймуть на Небесах із теплим обіймами. Ми ще зустрінемося, але тепер уже – у Вічності...



# Василь Кричевський — сучасник усіх майбутніх поколінь

**У важкі, буремні часи української історії виростили постаті особливої кричі: силою свого таланту й нерідко життям вони утверджували право на самостійне й соборне існування нашої держави, продовження її багатовікової історії. Доля цих діячів науки, літератури, мистецтва, культури — складна й трагічна, але сяйво їхньої справи життя видніється на покоління, адже вони творили про Україну й задля України майбутнього.**

Жанна НЕВКРИТА,  
інформаційна служба Національного музею-заповідника українського гончарства  
Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

XX століття постало найбільш фатальними жорнами примусового нищення, у яких несправедливо загубилося ім'я Кричевських. Цій потужній мистецькій династії, значною мірою, сучасники завдячують багатогранністю набутку національної культури першої половини XX століття, якою її знаємо нині.

Старійшина роду — Василь Григорович Кричевський (1873—1952), самобутній живописець, графік-новатор, майстер декоративно-ужиткового мистецтва. Геніальність його творчої думки настільки потужна й плідна, що виходить за рамки однієї сфери діяль-

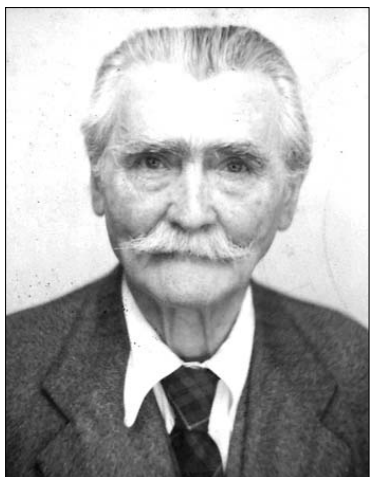


Фото Василя Кричевського для дозволу на еміграцію до Венесуели (Париж, 24.06.1947). Зберігається у Національному архіві українського гончарства Національного музею-заповідника українського гончарства

Кричевський став найхаризматичнішою постаттю українського мистецтва свого часу.

Найголовніше, що Кричевський зумів досягнути, шедеврально переосмислити й зберегти самобутній дух українського народного мистецтва й у своїй творчості започаткувати оригінальний напрямок українського архітектурного модерну. Його найяскравішим зразком є проект будівлі Полтавського губернського земства, де нині знаходиться Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського. Авторству мистця також належать проекти будівель Харкова, Києва, Канава.

Знаково, що захоплення народним мистецтвом привело художника до гончарного мистецтва Опішного в Полтавщині. Упродовж 1902—1919 років він неодноразово бував і жив тут, залучав майстрів до оздоблення проєктованих ним будинків. 1914 року, мешкаючи у мистецьку тривалий час, вчився гончарювати. Востанне був у Опішному 1938 року. За проєктом і стилем Василя Кричевського, під керівництвом будівничого Юрія Лебішака

впродовж 1914—1916 років в Опішному було зведено “Будинок Кричевського-Лебішака”. Діяльність у будівлі гончарних шкіл, а згодом — артілі, заводу “Художній керамік” означила її як осереддя розвитку українського гончарного шкільництва.

З початку 1920-х років і до початку Другої світової війни Василь Кричевський жив у Києві, маючи визнання й авторитет. Під час німецької окупації міста художник залишився в столиці через хворобу дружини, а з поверненням більшовицької влади, рятуючись від утисків і переслідування тоталітарним режимом, Василь Григорович виїхав разом із родиною спершу до Львова, звідки згодом вирушив до Чехословаччини, потім до Австрії, Німеччини, Франції — і за океан, до Венесуели. На жаль, там і завершився земний шлях великого мистця. У різні роки емігрувати були змушені й інші члени родини, вже знамі на той час мистці — сини Василь і Микола та їхні родини. Проте навіть далеко від рідної землі Кричевські продовжили творити на українську тематику за спогадами про рідні й дорогі серцю місця, краєвиди, сюжети.

На Батьківщині імена виму-



“Будинок Кричевського-Лебішака”, у якому діє Музей мистецької родини Кричевських. Опішне, 2019

шеного емігранта Кричевського та його нащадків були примусово викреслені тоталітарною владою, довгий час залишалися під забороною для дослідників і поціновувачів. З проголошенням незалежності України музей золотими зернами збирають до своїх колекцій розкидані світом художні твори родини, повертаючи їй пам'ять і визнання.

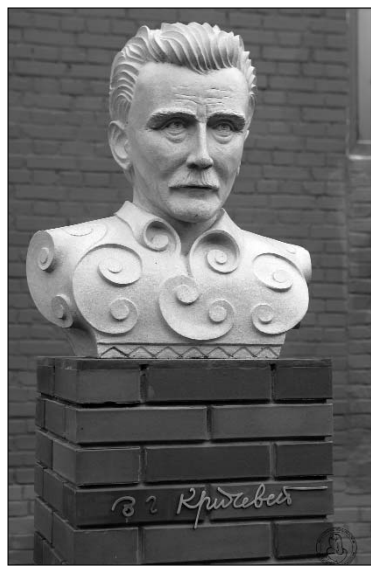
Відновлювати й утверджувати вагомість спадщини Кричевських зважився й Національний музей-заповідник українського гончарства. 2013 року в будівлі, спроектованій Кричевським, досі занедбаній з кінця 1990-х років і відреставрованій зусиллями музейного колективу, було відкрито Музей мистецької родини Кричевських. Нині це — єдиний в Україні музей, присвячений творчому доробку династії. Він володіє унікальною колекцією графічних і живописних робіт Василя Кричевського, презентує архівні документи, а також художні твори, рукописи та фотографії членів

родини, які передали до фондів нащадки видатного мистця — онуки та правнуки. Вагомим доповненням до творчого портрета художника є виставка перших українських грошових знаків доби визвольних змагань (1917—1919), серед яких представлена банкнота номіналом дві гривні, що ввійшла в обіг за ескізом Василя Кричевського. Окрему залу присвячено його головному захопленню — народному мистецтву. Тут можна побачити зразки опішненської кераміки, якою так захоплювався і надихався Кричевський, а також збірку елементів українського одягу та рушників, ужиткові предмети минувшини тощо. Ця експозиція щемливо нагадує ту унікальну колекцію мистця у будинку Михайла Грушевського, де квартирував далекого 1918 року, яка згоріла під наступом більшовиків на Київ...

12 січня 2023 року виповнилося 150 років від дня народження Василя Кричевського. З цієї нагоди Національний музей-заповідник українського гончарства здобув грант від Стабілізаційного фонду культури, Федерального міністерства закордонних справ Німеччини та Goethe-Institut Ukraine на реконструкцію мансарди Музею мистецької родини Кричевських з метою створення нового виставкового простору. Супутніми етапами здійснено утеплення й гідроізоляцію даху, монтування електрики та електричного опалення, внутрішню обробку стін, відновлення оригінальної цегляної кладки та підлоги. Коштами гранту мансарду обладнано системою сучасного виставкового освітлення, а також вітринами для експонування.

Така партнерська допомога є надзвичайно цінною. Вона сприяє втіленню нових мистецьких ідей, які продовжать сучасний розвиток національної культури. Виставковий простір мансарди Музею мистецької родини Кричевських постане середовищем для майбутніх проєктів співпраці з мистцями, музеями, колекціонерами й науковцями. Це буде простір споглядання, філософських міркувань і пошуку натхнення, простір відкриттів, місце знайомств, зустрічей і дискусій, портал до віх часу, національної й світової культури.

Адже Василь Кричевський — це не лише про минуле. Це — сучасник усіх майбутніх поколінь. Його творчість про найголовніше для кожного з нас — про любов до Батьківщини, нашу національну ідентичність, свідомість і непохитність стояти за рідну мову, мистецтво, традиції — за право жити на своїй землі, творити задля неї й гідно нести у світ багатовікову історію мужнього українського народу. Маємо сповнитися духом Кричевського, щоб і нині, у надскладний час, стійко тримати Україну задля її перемоги, соборності й вільного розквіту.



Юрко Пошивайло. Бюст Василю Кричевському (Опішне, 2015). Музей мистецької родини Кричевських, Національний музей-заповідник українського гончарства

ності й не обмежується лише переликом творчих досягнень.

1917 року Василь Кричевський брав участь у державотворчих процесах Української Народної Республіки, ставши автором національного герба України “Тризуб”, який розробив на основі емблемного знаку княжої влади Володимира Великого. Він став автором ескізів печаток та вінєток офіційних документів новоутвореної держави, а також одним із творців національної банкноти — гривні. Саме Василя Кричевського було одногосно обрано Ректором Української академії мистецтв, де він поступився посадою рідному молодшому брату Федору.

1925 року, зважаючи на досконалу обізнаність у національній побуті, Всеукраїнське фотокіноуправління запросило Василя Кричевського стати консультантом та оформлювачем перших стрічок вітчизняного кіно, відзнятих у Одеській кіностудії.

Надзвичайно працюючий художник у стилі українського імпресіонізму, блискучий знавець орнаменту в ужитковому мистецтві, досконалий книжковий графік, мистецтвознавець, колекціонер і педагог, Василь



Стіна гончарної слави України на фасаді “Будинку Кричевського-Лебішака”. Опішне, 2018



Фрагмент експозиції зали народного мистецтва у Музеї мистецької родини Кричевських. Опішне, 2015





## Художник, архітектор, автор Герба і грошових знаків УНР

12 січня 1873 року на світ з’явилася людина, яка своєю кипучою діяльністю здобула статус символу високого мистецького подвижництва та утвердження національної самобутності – Василь Григорович Кричевський.



З його іменем пов’язана ціла доба українського духовного відродження. Малярство, архітектура, графіка, прикладне мистецтво, театр, кіно – ті ділянки мистецтва, до розвитку яких він приклав непересічний талант. І в кожному із цих напрямків Василь Григорович виступав як новатор і творець українського стилю.

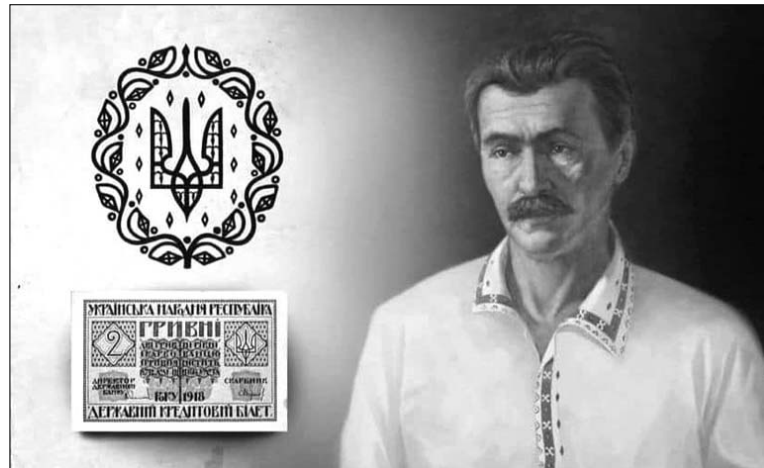
Роки Української революції (1917–1921) і становлення Української держави стали найбільш плідними для творчої праці В. Г. Кричевського.

Голова Української Централь-

ної Ради Михайло Грушевський доручив Василю Григоровичу, своєму близькому другові та соратнику, розробити державну символіку, бо вважав, що знання історії і культури України допоможе художникові знайти найлаконічніші символи, що передавали б суть молодій державі.

Графічні твори державного значення – Великий і Малий герби УНР, грошові знаки для Центральної Ради, велика і мала державні печатки – займають особливе місце у творчому спадку митця. В їх високохудожній і на-

ціонально своєрідних окрасах, поряд з народними орнаментами, використані архаїчні символи. Заслужують на увагу Великий і Малий Державні герби – офіційні емблеми Української держави. Композиція їх однакова – тризуб оточений овальним вінком. Але вони різні за формами: великий герб більш парадний. Тризуб, в різному його трактуванні, застосовано у Великій і Малій Державних печатках, в оформленні державних кредитних білетів (гривні), державних документів тощо. Графіка Василя Кричевського, як і вся його мистецька творчість, високохудожня і національно



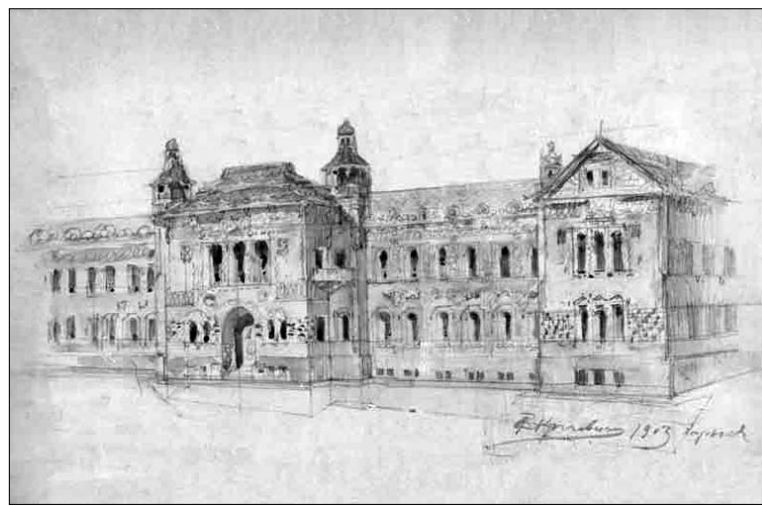
своєрідна, наскрізь пронизана духом і характером вітчизняної народної художньої культури.

У Полтавському краєзнавчому музеї, який з 2012 р. носить

ім’я Василя Кричевського, зберігається творчий спадок митця і членів його родини, побудована експозиція, присвячена життєвому та творчому шляху Майстра. Друком вийшла книга “Розповіді про мистецьку родину Кричевських: Культурологічні нариси”, автором якої є науковець музею – Галина Іванівна Галян.

Кращим пам’ятником В. Г. Кричевському залишається Будинок губернського земства, зведений за його проектом у 1903–1908 рр. у стилі українського архітектурного модерну, де нині розміщується Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського.

За матеріалами офіційного сайту Полтавського краєзнавчого музею імені Василя Кричевського

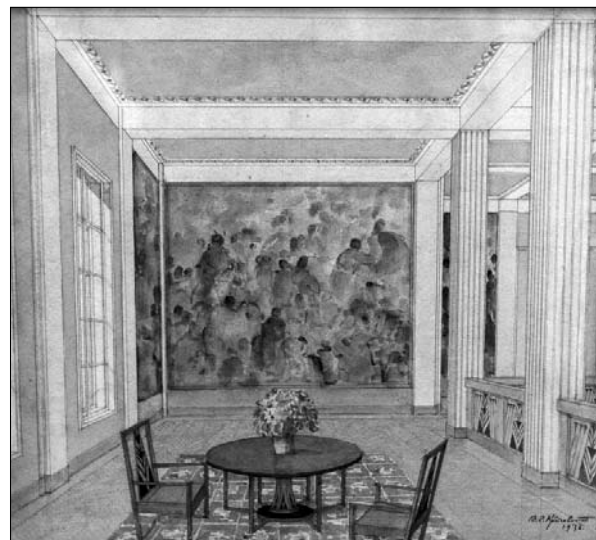


## Великий зодчий

12 січня 2023 року в рамках пошанування Василя Кричевського – відомого українського зодчого, автора проекту будівлі-музею Тараса Шевченка у Каневі, відбулася зустріч з канівською громадою та урочисте відкриття виставки мистецьких творів з фондової колекції Шевченківського національного заповідника.

как змальовували неймовірні канівські пейзажі. До мистецького літопису Тарасової Гори долучилися Мар’ян Маловський, Володимир Сліпченко, Валентин Кирилков, які зафіксували музей Тараса Шевченка у своїх творах.

Канівську громаду та співробітників заповідника з визначною датою – 150-ю



Традиційно урочистості розпочалися з покладання квітів до могили Кобзаря – духовного батька багатьох поколінь українців, де, Валентина Коваленко, в. о. генерального директора Шевченківського національного заповідника, слушно зазначила: “у часи повномасштабної війни, нам, як ніколи, треба “голосу Тараса...”, ми маємо вчитуватися у кожен рядок його поезії та слідувати його заповітам: “Борітеся, поборете!...” З вірою у Збройні сили України, з Божим благословенням кожен працює, наближаючи найочікуванішу подію – Перемогу!”

Під час урочистого відкриття виставки було презентовано творчий доробок Василя Кричевського та художників, які в різні часи працювали над мистецьким образом будівлі музею Тараса Шевченка у Каневі. Зокрема, слід вирізнити твори родини українського художника Івана Красного – учня Василя Кричевського, його дружини Слави Лівшиць, які впродовж років разом зі студентами Київського художнього інституту на літніх практи-



рочицею з дня народження Василя Кричевського привітала в. о. генерального директора Валентина Коваленко; старший науковий співробітник, куратор виставки – Тетяна Чулкова ознайомила гостей з творчою біографією великого зодчого, а завідувач відділу охорони пам’яток історії, культури та природи Віта Дзима розповіла присутнім про історію створення та побутування будинку-музею Тараса Шевченка у Каневі.

Також до виступів долучилися громадські активісти, “свободівці” Юрій Гамалій, Олександр Скорина та інші гості, які підтримали ініціативу співробітників Шевченківського національного заповідника назвати одну з вулиць міста ім’ям видатного митця. Представники канівської міської ради – Тетяна Животова, Тетяна Ренькас, Костянтин Андрієнко високо оцінили внесок Василя Кричевського в історію української культури та розбудову Канівщини.

За матеріалами Шевченківського національного заповідника “Тарасова Гора”



# Михайло ШВЕД: “Маємо невпинно рухатися вперед”

Едуард ОВЧАРЕНКО

— Розкажіть, будь ласка, нашим читачам про свій творчий шлях.

— Я професійний композитор. Закінчив Львівську національну музичну академію імені Миколи Лисенка, клас професора Мирослава Скорика. Потім стажувався у Краківській музичній академії, у композитора Збігнева Буряського, що дало мені надзвичайно цікавий досвід.

Після повернення на Батьківщину долучився до команди Міністерства культури та туризму України, на різних посадах працював там з 2006-го до 2018 року. Згодом отримав запрошення Василя Вовкуна долучитися до реалізації його програми “Український прорив” у Львівській національній опері: працював там на посаді заступника генерального директора — художнього керівника, опікувався міжнародними зв'язками та творчими питаннями. А з серпня 2022 року став заступником голови Державного агентства з питань мистецтва та мистецької освіти. З 27 грудня 2022 року — виконував обов'язки генерального директора Національної філармонії України.

Ще під час навчання в Академії очолював студентське науково-творче товариство. Одним із наших завдань було створити для студентів можливість реалізації різних цікавих творчих проєктів. Ми вигадали форму фестивалю “Музика тисячоліття”, проводили конференції. Активно працювала композиторська секція. Виконували твори студентів-композиторів з усієї України. Згодом нам вдалося домовитися з дирекцією львівського Міжнародного фестивалю сучасної музики “Контрасти”, що один із концертів у рамках цього фестивалю складатиметься з творів молодих студентів-композиторів.

Усі ці роки пишу музику і намагаюся її виконувати. Став лауреатом премії імені Левка Ревуцького, Бориса Лятошинського та Миколи Леонтовича. Як композитор працюю в різних жанрах — камерна, хорова, симфонічна музика.

Як науковець досліджую міжнародні фестивалі сучасної музики. Видав монографію і захистив кандидатську дисертацію на цю тему.

Концертне життя цікавить мене з різних аспектів: і як менеджера, і як науковця, і як музиканта та композитора.

— **Пропозиція очолити Національну філармонію України стала для вас несподіванкою?**

— Певною мірою так. Завершувався контракт генерального директора філармонії Дмитра Остапенка. Надійшла пропозиція долучитися до діяльності цього музичного закладу в такий спосіб.

Опікуючись свого часу в Міністерстві культури України розвитком музичного мистецтва, чимало проєктів ми реалізували в Національній філармонії, відтак багато творчих та адміністративних працівників тут мені були знайомі. Вже понад десять років у філармонії виконувалися мої твори.

Національна філармонія за тривалий період своєї діяльності напрацювала багато хороших традицій. Тут створені талановиті колективи. Приміром, симфонічний та камерний оркестри вже мають свою історію. Є чимало прекрасних виконавців, які ма-



ють цікавий досвід, з ними можна працювати й далі. Сама споруда комплексу була капітально відреставрована у 1990-х роках.

З іншого боку мені хотілося б мати таку візію, що Національна філармонія України повинна стати потужним філармонійним центром не лише для виконання, а й для розвитку різних напрямків та жанрів української музики, зокрема сучасної. Має бути розширення репертуарної палітри, ширше представлена музика різних епох. Так, хочеться більше чути барокової музики, якої мало в Україні порівняно з будь-якою іншою європейською країною.

Філармонія має збагатитися різними сучасними напрямками і водночас випрацювати свій власний формат, свою власну концепцію. Ми не маємо нікого повторювати. Нам треба створити візію такої інституції, яка б відповідала музичним вимогам нашого музичного суспільства і потребам суспільства загалом.

— **Які ваші першочергові кроки?**

— Завершую процес ознайомлення з усіма структурними підрозділами. Відбуваються системні зустрічі: ми не просто знайомимося з людьми, ми пізнаємо стан справ і одразу вирішуємо, як реагувати на першочергові виклики. Зараз складний час, але маємо зробити все, аби Національна філармонія мала максимальні можливості для розвитку. Маємо готувати нові програми, збільшувати гастрольну діяльність, створювати комфортні умови для роботи наших виконавців.

Той продукт, який ми представляємо, повинен бути завжди високоякісним, цікавим і популярним. Щодо останнього, то дехто може сприйняти це як звернення до легкої музики. Але насправді можна досить несподівано подати високоінтелектуальну сучасну музику, яка, на перший погляд, важко сприймається широким колом глядачів. І, звісно ж, треба дбати про рекламу і маркетинг.

— **Що треба зробити, аби до філармонії пішов глядач?**

— Тут є як об'єктивна, так і суб'єктивна складова. Не можна не враховувати реалії воєнного часу. Проте перед новим роком мали аншлаги. Але з огляду на безпеку філармонія сьогодні може приймати лише 160 осіб (у залі 595 місць).

Загалом Колонна зала Національної філармонії має користуватися значно більшою зацікавленістю глядачів, ніж зараз. Тут є низка питань: контент, який бачимо на сцені, а також маркетинг-

**Виконувачем обов'язків генерального директора Національної філармонії України нещодавно призначили Михайла Шведа. Сьогодні пан Михайло — гість “СП”.**

гова, рекламна, інформаційна діяльність. Від усього цього безпосередньо залежить, скільки глядачів отримаємо. І це стосується не лише Колонної зали, а й інших концертних майданчиків, де виступають наші артисти.

— **Кілька слів про плани щодо фестивальної діяльності.**

— Цей напрямок також будемо посилювати. Готуємо два традиційні філармонійні проєкти — “Київська весна” у травні та Міжнародний гітарний фестиваль у грудні. Водночас, думатимемо над іншими проєктами, у яких Національна філармонія могла би бути організатором. Зазначу, що багато музичних проєктів, які відбуваються в Києві, так чи інакше є партнерами філармонії. Наприклад, “Київ Музик Фест” чи “Прем'єри сезону”. Ці та інші фестивалі частину своїх концертів або відкриття чи закриття проводять у Колонній залі. Таким чином, філармонія долучається до них як партнер. Але хочеться, щоб було більше нашого філармонійного фестивального продукту. Проте це робота на перспективу, на час, коли ми відсвяткуємо Перемогу, відновимо повноцінні авіаперевезення.

Будьмо відвертими: хороший виконавець з Європи не витратить дві доби, аби доїхати на кон-

— **її повернути?**

— Замовником якогось заходу може бути, приміром, певна інституція або Міністерство культури України. Філармонія надає послуги з проведення цієї акції за мінімальну оплату, що покриває експлуатаційні витрати. Тоді вхід може бути за запрошенням або вільний.

А для проведення власних проєктів Національна філармонія розробила зручну систему абонементів для глядачів. Тобто якщо вони купували абонемент, то це значно здешевлювало похід на концерт. Але під час війни абонементи показали свою неефективність. Приміром, людина купила абонемент і розраховує, що через десять днів буде певний концерт. Однак повітряна тривога або ще якісь непередбачувані обставини — і ми змушені переносити захід. Це незручно як для глядача, так і для нас.

Пригадую, раніше у Львівській національній опері ми могли у грудні продавати квитки на травень наступного року. Це вважалося певним успіхом, бо залучалися кошти, які могли використовуватися на нові постановки. Зараз глядач не купує наперед квитків, бо не знає, чого очікувати через війну.

А щоб повністю сьогодні відкрити двері на якийсь концерт — це проблема не тільки фінансова,



церт потягом до Києва. Звісно, можуть бути і винятки. Але зробити потужний міжнародний музичний фестиваль у Києві під час війни просто фізично неможливо. Хоча можуть бути цікаві онлайн-проєкти.

Принагідно пропоную нашим шанувальникам, які не мають змоги відвідати концерти наживо, переглядати їх на Ютуб-каналі. Як правило, це 2—3 концерти на місяць. Підбираємо для цього найцікавіші програми.

— **Якою має бути співпраця генерального директора і художнього керівника Національної філармонії?**

— Дуже тісною. Художнє керівництво відповідає за зміст концертних програм. А директор має забезпечити умови, визначити магістральний напрямок руху філармонії та створити нову форму, яку наповнить змістом художнє керівництво. Проте за результат ефективності відповідає саме генеральний директор.

— **У 2008 році в Національній філармонії відбувся вечір, присвячений 100-річчю від дня народження Степана Олійника, вхід на який був вільний. Тоді була практика робити вільним вхід на деякі суспільно значимі заходи. Чи не плануєте**

концепцію. Також систематично запрошуємо військовослужбовців та їхні родини на наші концерти.

— **Якою бачите співпрацю із засобами масової інформації?**

— Опираємось на досвід Львівської національної опери, в якій я працював чотири роки. Там, на мій погляд, був вибудований досить ефективний механізм комунікації. Має бути людина, яка відповідає за контакти зі ЗМІ. Важливо, щоб був постійний зворотній зв'язок. Журналістів цікавлять певні події, особистості. Це їхній інтерес, який ми маємо задовольняти. З іншого боку, ми повинні бути ефективними у промоції філармонії, розвивати її бренд у цілому і популяризувати окремі проєкти.

На певні ключові події (відкриття концертних сезонів чи фестивалів, виступи відомих виконавців тощо) запрошуватимемо ЗМІ. У деяких випадках це будуть прес-конференції, можливо, запрошуватимемо журналістів на генеральні репетиції. Окремо можемо пропонувати серію інтерв'ю тих чи інших митців, колективів. Хтось повертається з гастролей, у когось ювілей — він може розповісти багато цікавих речей про свій творчий шлях. А хтось запустив новий проєкт і може про нього повідомити більше.

Це цілий комплекс роботи, до якого хотілося б долучити фахівців. Така комунікація має бути тісною і активною. Щоб більше про філармонію, її артистів, нашу музику та проєкти знатимуть потенційні глядачі, то ефективніше ми зможемо виконувати свою роботу.

— **Які маєте плани як композитор?**

— У мене є творчі замовлення від деяких виконавців. Маю певні творчі борги, щось недописав, щось не встиг. Намагатимось закінчити. Зокрема, хочу зробити обробку колядки для львівських музикантів Лілії Нікітчук та Марти Кузій. Також мрію зробити твір за Лесею Українкою. Ще не знаю, чи це буде моноопера, чи певний перформанс. Ця ідея виникла в мене два роки тому і чекає свого внутрішнього оформлення.

— **Крім адміністративної та творчої роботи, маєте ще якісь захоплення?**

— У селі Лаврів Львівської області є старовинний монастир святого Онуфрія. Там похований засновник Львова галицький князь Лев. У цьому селі народився мій дідусь, і я там часто буваю. Мене захопила історія цього монастиря. Я написав про нього книжку, потім видав другу її редакцію, а зараз намагаюся завершити третю. Щоразу з'являється багато нових фактів, тепер це моє наукове хобі.

— **Що б ви хотіли сказати на завершення нашої розмови?**

— Ми не можемо лишатися такими, якими були до війни. Кожна окрема людина, весь народ, держава — ми стаємо сильнішими, мудрішими, ефективнішими. Маємо велике бажання не просто вижити, а невпинно рухатися вперед. У Європі нам почали відчиняти двері. Можемо заявити про своє мистецтво, про український народ як народ самодостатній, унікальний та самобутній. Впевнений, що ми, українці, зможемо показати позитивну динаміку розвитку в багатьох сферах. Вірю в це, і готовий працювати день і ніч, аби цей рух відбувся.





## Казашка Катя і юрта незламності



— Приходьте в суботу о 14-й годині, — каже мені казашка Катя.

Неймовірно красива дівчина звертається до мене українською

з ледь чутним акцентом. Вона тримає декор юрти, поки “бізнесмени з Казахстану” здійснюють свій гуманітарний задум. Людей біля юрти багато, тож процес просувається швидко. Споруда, яка викликала у росіян піну з рота і спричинила до міжнародної ноти, засвідчує глибинний зв'язок між нашими народами. Зв'язок, освячений генієм Шевченка!

Перша юрта незламності — в Бучі, друга — в Києві, третя — теж буде.

Свою казашку Катю він написав у Новопетрівському укріпленні. Кажуть, що між ними було кохання. Катя була нянькою Наташі — молодшої дочки Ускова. На спогад про спільне перебування у форті та доброту коменданта Шевченко подару-



вав Усковим низку малюнків, серед яких — портрет родини і декілька особливо цінних офортів. Два з них, які зображують звичайні казахів, втрачені, а Катя світить

нам своєю красою крізь віки!

Так і юрта в парку Шевченка віднині світитиме українцям!

Мар'яна АНГЕЛОВА



Фільм “Тіні забутих предків” — це своєрідний художній елемент, що поєднує два світи, двох митців, які жили у різні часи, — кінорежисера Сергія Параджанова та класика української літератури Михайла Коцюбинського. Це фільм та повість, які дослідники вивчатимуть ще не один рік та знаходять у них унікальні моменти, що ілюструють українську культуру, звичаї, традиції.

15 січня в меморіальному будинку Михайла Коцюбинського, у найбільшій його кімнаті, де колись відбувалися літературні суботи, де письменник працював за робочим столом над своїми найвідомішими творами, зокрема і над повістю “Тіні забутих предків”, відбувся кінопоказ одно-

именної стрічки Сергія Параджанова. Гості змогли поринути у чарівний світ Гуцульщини, сповнений давніми віруваннями і уявленнями, де лісом блукає Чугайстер, де Іванко грає на флюярі своїй коханій Марічці, а вона складає для нього веселі пісні — коломийки. Кінопоказ відбувся з нагоди 99-річчя від дня народження українського та вірменського кінорежисера і сценариста Сергія Параджанова (09.01.1924 — 20.07.1990).

Михайло Коцюбинський написав повість “Тіні забутих предків” 1911 року. А оскільки до написання усіх своїх творів письменник ставився надзвичайно відповідально, то перед тим, як описати побут гуцулів, він відві-

## Світ українського поетичного кіно

У Музеї-заповіднику Михайла Коцюбинського відбувся кінопоказ картини “Тіні забутих предків” Сергія Параджанова.

дав село Криворівню на заході України. А після повернення писав своєму товаришеві Володимиру Гнатюку: “Весь час, як повернувся з Криворівні, працюю щодня, більш-менш правильно. Пишу оповідання на основі своїх вражень з Карпат. Боюсь, хвилююсь, але пишу”. Так ось тут йшлося саме про повість “Тіні забутих предків”.

Працюючи над твором, письменник вкладав у нього всю свою силу та енергію, не відволікаючись на інші справи. Про це він згодом теж напише другові: “Дуже був зайнятий своїм оповіданням, але на решті скінчив. Називається воно “Тіні забутих предків”.

А через півстоліття до тієї ж Криворівні на Івано-Франківщині приїде відомий кінорежисер та сценарист Сергій Параджанов, аби відзняти свій шедевр за однойменною повістю Михайла Коцюбинського, автор сценарію — Іван Чендей. Оператор кінокартини Юрій Іл-

ленко творив справжні дива зі звичайною кінокамерою, знімаючи просто неймовірні кадри. Музику до фільму написав Мирослав Скорик.

Актрису Ларису Кадочникову затвердили на роль Марічки дуже швидко, а ось Іванові Миколайчуку довелося добре попрацювати, аби вибір режисера випав саме на нього. Цей фільм був дебютним для Миколайчука, а Кадочникова на той час була вже відомою акторкою.

Гарвардський університет додав стрічку “Тіні забутих предків”

до списку обов'язкових для перегляду студентам, які претендують на вищий ступінь кінознавства. Картина займає першу позицію у списку 100 найкращих фільмів в історії українського кіно.

Стрічка “Тіні забутих предків” започаткувала мистецьку течію в українському кінематографі середини 1960-х років — українське поетичне кіно. На відміну від офіційного радянського соціалістичного матеріала, що дозволяє підняти питання української національної ідентичності.

Від сьогодні Музей-заповідник Михайла Коцюбинського започатковує новий проект кінопоказів — щомісяця ми запрошуємо гостей на перегляд нової кінострічки, що належить до списку українського поетичного кіно. Тож стежте за нашими анонсами на сайті та в соцмережах, аби не пропустити новий кінопоказ.

3 Фб-сторінки  
Музею-заповідника  
Михайла Коцюбинського



Сокільські рамена — це ті опори, на яких і тримається Дитяче Сокільство. Спробуємо виділити ці опори на основі напрацьованих, які маємо в цьому плані. Наші останні дослідження підтверджують, що Дитяче Сокільство в нашій державі мало б бути не лише виховною практикою чи технологією, а й дитячим товариством, котре й олюднить виховну практику і технологію. Лише через такий підхід вдасться вичленувати ті опори-рамена, на яких і триматиметься Дитяче Сокільство.

Йдеться насамперед про державництво, а не громадський рух, на який окремі опоненти пробують нас скотити. Тут є питання і щодо перспективи розробки законодавства, яким могло б скористатись Дитяче Сокільство для свого функціонування. Наразі на користь Дитячого Сокільства працює наявна нормативна база, що дозволяє розгорнути його в понадшкільно-довкільській сфері. Цьому сприяє насамперед новий Закон України “Про основні засади молодіжної політики”, який

## Сокільські рамена Переднє слово до книжки

легалізував вулицю як суб'єкт виховання.

А Дитяче Сокільство якраз і функціонує в цій сфері — понадшкільно-довкільській. Виходячи з вищесказаного, цілком повноважно можемо сказати, що Дитяче Сокільство — це не добровільність, а скоріше обов'язковість, якою маємо йти. І це стосується насамперед теперішніх громадян, які в Дитячому Сокільстві якраз і мали б дістати надійні механізми роботи з дітьми на своїх територіях. Можливо, й тут доведеться унормувати що справу на державному рівні, хоч багато питань, пов'язаних із функціонуванням Дитячого Сокільства, можна вирішувати вже зараз. Отже, вирішуватись вони мають по-державному. На рівні громади є щонайменше заступник голови громади, який займається її гуманітарними питаннями.

В освіті є безпосередні струк-

тури, причетні до творення Дитячого Сокільства, — центр професійного розвитку педагогічних працівників та управління освіти. І робитись усе мало би під егідою управління освіти, яке й повинно задавати тон у цих процесах. А вже всі, хто приїде на поміч, є додатковими: депутати, батьки, спонсори тощо — на підмогу згаданий вище триєдності, як ми її назвали. Тому й сокільські рамена зводяться нині до трійки осіб, причетних до творення Дитячого Сокільства. І як би ми не шукали інших варіантів — їх не знайдемо: мусимо повертатись лицем до Дитячого Сокільства і діяти.

Можливо, ми більше зосередились на низовому рівні творення — громадському, бо саме йому найбільше й потрібне Дитяче Сокільство. Звичайно, у школах є директори шкіл та педагоги, які мали б його творити. Та й педагогічний олімп мав би докластись,

аби Дитяче Сокільство в Україні запрацювало: готова ж технологія — лише бери. Багато чого при цьому докладеться у процесі творення Дитячого Сокільства, головне — його творити. І ми над цим працюємо: своїми працями наближаємо його постання. Уже вісім книг нами видано, кожна з них із передмовою професора Сергія Болтівця, а зараз готуємо дев'яту-десяту. Тому й “Сокільські рамена”, і наше переднє слово до нової книжки. А за Дитячим Сокільством стоїть ціла педагогіка.

Якщо раніше в освіті було лиш одне менторство, то тепер — стосунки між дітьми. Саме їхнє багатство й визначатиме рівень того життєвого досвіду, якого набудуватиме дитина в соколиному ключі (гурті). То чому б це й не цінність, яка має понадшкільно-довкільцеву основу! Спробуємо для більшої ясності пояснити цей термін. Понадшкілля, бо насправду не задвірки: мудро думав професор Сергій Болтівець, коли вводив його в обіг. Як і Віра Романівна Ільченко, академік НАПН

України, з її “Довкіллям”: вже й книжки були в школах і його вивчали, але чомусь занедбали, а ми підняли, бо це актуально.

Нині виховання треба організувати в понадшкільно-довкільській сфері. Але про це в Україні ніхто не каже — школа заперта на сім замків і не випускає зі своїх стін виховання на вулицю, а Дитяче Сокільство таку роль виконує, бо має різновікову природу і діє саме в цій сфері — там, де діти живуть. У тому й цінність нової системи виховання, що вона має цілком нові засяги виховання, яких не було дотепер.

Аби не забирати хліба у професора, переднє слово на цьому й завершимо, та й текст книжки ще чекає на прочитання. Тому запрошуємо і до співпраці на цій ниві, і до осягнення глибин нової освітньої технології, якою є Дитяче Сокільство.

Роман РАСЕВИЧ,  
просвітянин, автор педагогічної практики “Дитяче Сокільство”, член НСЖУ та Української асоціації письменників





## Нова галерея під час війни

У місті Фастові, що на Київщині, в перші дні нового року відкрилася картинна галерея. Явище неординарне вже тому, що нова картинна галерея в Україні з'являється вперше за час повномасштабної війни з Росією. Засновник нового осередку культури – заслужений художник України Анатолій Марчук.

Едуард ОВЧАРЕНКО

Фото із соціальних мереж

За двадцять років це вже третя картинна галерея, засновником якої є пан Анатолій. Раніше за ініціативи та активної участі художника працювали Колоншинська та Макарівська картинні галереї. А після того, як його рідне село Козичанка внаслідок адміністративно-територіальної реформи увійшло до складу Фастівського району, вирішив активно долучитися до культурно-мистецького життя Фастівщини.

17 вересня 2022 року у Фастівському державному краєзнавчому музеї відкрилася велика персональна виставка Анатолія Марчука, на якій митець представив близько ста своїх полотен із серій “Пам'ятки архітектури, виконані в техніці офорту”, “Земля із небом гомонить” (акварель, пастель) та олійні роботи. Виставка тривала півтора місяця і стала помітною подією не лише для Фастівського району, а й для всієї Київщини.

Також за ініціативи Анатолія Петровича у 2022 році у Фастові вперше провели живописний пленер, у якому взяли участь десять художників із різних кутків України. Серед них – Філіпп Чорнобров, Сергій Позняк, Марія та Сергій Полякови. Краще зі створеного під час пленеру вони подарували цьому місту. А тепер ще одна знакова подія – відкриття нового мистецького осередку.

– Під час страшної кровопролитної і підступної війни москвитів проти України у славному місті Фастові відкрилася ново-



створена Фастівська картинна галерея творів відомих українських художників, – наголосив **Анатолій МАРЧУК**. – Адже тепер, коли ворог руйнує наші художні музеї, галереї та інші заклади культури, особливо важливо відновлювати та створювати нові культурні й мистецькі осередки. До експозиції увійшли картини, створені на пленері “Фастів живописний”, а також ті, які я подарував Фастівській громаді з власної колекції. Тепер у галереї представлені твори як визнаних і заслужених українських художників, а саме: Ігоря Мельничука, Сергія Позняка, Олександра Ольхова, Івана Красного та Тетяни Крас-

ної, Василя Федорука, Людмили Мітченко, Філіппа Чорноброва, Олександра Рожкова, Олександра Назаренка, Олександра Морозова, Василя Копайгоренка, Анатолія Буртового, Леоніда Мадера та Анатолія Марчука, так і мистців молодшого покоління – Марії Полякової, Сергія та Данила Полякових, Анни Миронової, Світлани Грамм, Святослава Базюка, Марини Ольхової та Інни Пантелемонової.

Широ дякую голові Фастівської міської ради Михайлові Нетьяку за підтримку цього проекту та надане приміщення в Палаці культури, де і розмістилася Фастівська картинна галерея. Також хочу висловити вдячність голові Фастівської районної військової адміністрації Юрію Волкову та голові Фастівської районної ради Віктору Веремейчику за підтримку моїх ініціатив щодо культурного розвитку Фастівщини в царині образотворчого мистецтва.



Особлива вдячність голові Національної спілки художників України Костянтину Чернявському за підтримку моїх мистецьких проектів та допомогу у створенні Фастівської картинної галереї. Дякую всім, хто долучився до створення галереї, та учасникам урочистого відкриття мистецького осередку.

Нехай 2023 рік стане Переможним для нашої країни! Слава Україні! Слава ЗСУ! З Богом разом до Перемоги!

Привітати фастівчан з неординарною подією в їхньому мистецькому житті на відкриття гале-

реї завітали Герой України Анатолій Паламаренко, лауреат Шевченківської премії Віктор Степуко та багато інших представників української культури. Зокрема, Київську організацію Національної спілки художників України представляли Олександр Ольхов та Тетяна Красна, а Вінницьку – Олександр Рожков.

Як зізнався Анатолій Марчук, 2022 рік був для нього надзвичайно плодотивним. Він узяв участь у 14 регіональних, всеукраїнських та міжнародних художніх виставках, організував три пленери – “Макарів та околиця”, “Козичанка – перлина Полісся” та вже згаданий “Фастів живописний”. Також став учасником благодійних аукціонів, що відбувалися у США, Німеччині та Словаччині. Виручені від продажу картин кошти були передані на потреби дітей з інвалідністю, які постраждали внаслідок війни з рашистами, та для Збройних Сил України.

У 2023 році художник планує продовжити роботу над серіями “Шляхами Шевченка” та “Святині Києва в офортах і малюнках Анатолія Марчука”. Також готує нову велику виставку в Національному музеї Тараса Шевченка, де представить свою Шевченкіану та інші твори, створені в останні роки.

## СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО  
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»  
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

## АНОНС

### Звернення

#### до наших читачів, передплатників, просвітян

Друзі! Тижневик “Слово Просвіти” – один із небагатьох нині існуючих островів незалежного українського слова в інформаційному морі – за певного “сприяння” нашої влади опинився на межі припинення свого існування. І тільки ми самі, хто любить, шанує і дорожить українським правдивим і об'єктивним словом можемо допомогти “Слову Просвіти”. Будь-яка фінансова підтримка видання – це вагомий внесок в українську справу. Тож подаємо Вам наші банківські реквізити:

АТ “Сенс Банк”, р/р UA 3030034600002600 2016994001; отримувач: ГО “Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка; код ЄДРПОУ/ІНН: 00031756.

Призначення платежу заповнюється платником так, щоб надати повну інформацію про платіж.

Минулого тижня на наше прохання про допомогу для газети “Слово Просвіти” відгукнулися:

1. Манько Анатолій Олексійович – 500 грн.
2. Михальчишин Юрій Адріянович – 5000 грн.
3. Олещук Ігор Андрійович – 300 грн.
4. Черняхівський Олексій Іванович – 1000 грн.



Засновник:  
Всеукраїнське  
товариство “Просвіта”  
імені Тараса Шевченка  
Реєстраційне свідоцтво  
КВ № 4066  
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор  
Павло МОВЧАН

Відповідальна за випуск  
Любов ГОЛОТА

Редколегія  
Любов ГОЛОТА (голова)  
Павло МОВЧАН  
Микола ТИМОШИК  
Георгій ФІЛІПЧУК  
Галина ДАЦЮК  
Євген БУКЕТ

Відповідальний секретар

Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури

Едуард ОВЧАРЕНКО  
279-39-55

Літературна редакторка

Галина ДАЦЮК

Коректорка

Олена ГЛУШКО

Комп'ютерна верстка

Ірина ШЕВЧУК

Бухгалтерія

279-41-46

Адреса редакції:

вул. Хрещатик, 10-Б,  
м. Київ, 01001

E-mail: slovo\_prosvity@ukr.net

http://slovoprosvity.org

http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Мега-Поліграф”,  
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 3.

Редакція залишає за собою право  
редагування та скорочення текстів.  
Редакція не завжди поділяє  
погляди своїх авторів.

При використанні наших публікацій  
посилання на “Слово Просвіти”  
обов'язкове.

Індекс газети  
“Слово Просвіти” – 30617



Листування з читачами –  
тільки на сторінках газети.  
Відповідальність за достовірність  
інформації несуть автори.